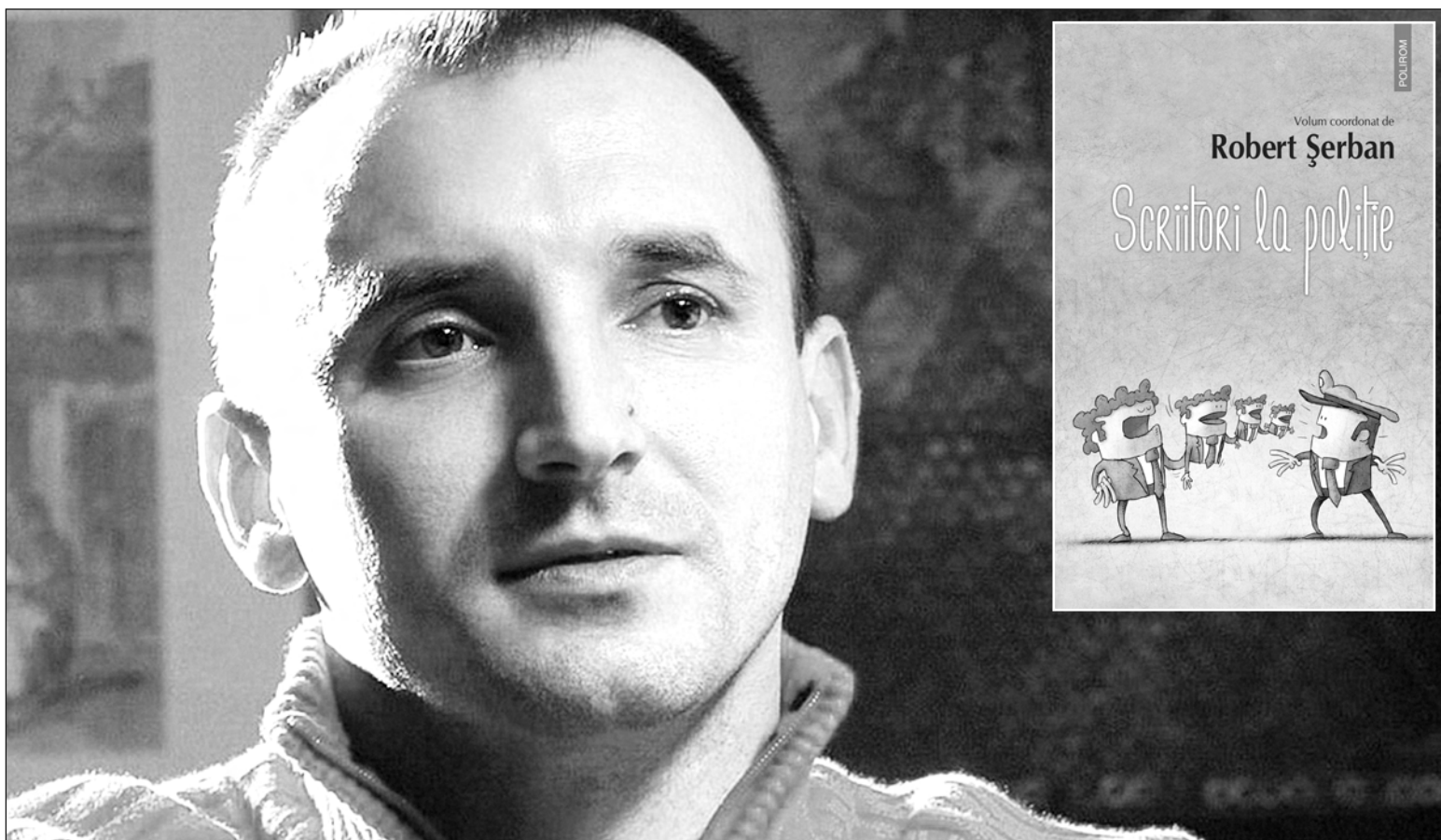

Suplimentul DE CULTURĂ

ANUL XII » NR. 539 » 15 – 21 octombrie 2016 » Săptămânal realizat de Editura Polirom și „Ziarul de Iași” » supliment@polirom.ro

SCRIITORUL ROBERT ȘERBAN:

„Pentru cititorii care iubesc literatura română și pe autorii ei, *Scriitori la poliție* e lectură obligatorie”

Robert Șerban, scriitor – i-au apărut până acum cinci volume individuale de poezie (cel mai recent fiind *Puțin sub linie*, Cartea Românească, 2015), a fost coautor al altor patru volume de poezie și teatru, a publicat cărți de interviuri, publicistică, critică de artă și proză, a contribuit cu texte în diverse volume colective – și jurnalist – realizator și moderator al emisiunii de televiziune „Piper pe limbă” (TVR Timișoara), redactor al revistei „Orizont”, editorialist al publicației „Banatul Azi” – revine cu o nouă ispravă: *Scriitori la poliție* (Polirom, 2016).

Citiți dosarul realizat de Eli Bădică în » paginile 6-9

Bob Dylan a câștigat Nobelul pentru literatură

Cantautorul a fost răsplătit cu acest premiu pentru că „a creat noi forme de exprimare poetică, în marea tradiție a cântecului american”. Considerat una dintre cele mai importante figuri ale culturii pop, pe care o domină de mai bine de șase decenii, Bob Dylan este cunoscut pentru versurile sale, ca și pentru stilul unic de interpretare, cu vocea sa joasă și gravă. Este primul american care câștigă Nobelul pentru literatură din 1954, când premiul i-a fost acordat lui Toni Morrison.

Cronică de carte

Istanbul. Un miraj

Alina Purcaru

A explorat Istanbulul prin nenumărate filtre ale trecutului, l-a cartografiat în romane pe cât de arborescente, pe atât de inovatoare stilistic, dar, în ciuda miilor de pagini pe care i le-a dedicat, Orhan Pamuk nu pare să fi epuizat capacitatea acestui oraș de a intriga, de a nedumeri și de a fascina.

» pag. 10

Internațional

În culisele lui Crimson King

Dragoș Cojocaru

Pe 10 octombrie 1969, formația britanică King Crimson debuta cu *In the Court of the Crimson King*, prilej pentru publicația „Team Rock” de a dezvălui câte ceva din culisele realizării acestei capodopere, împreună cu doi dintre membrii originali, Ian MacDonald și poetul Peter Sinfield.

» pag. 14

Scrisoare către Cesare Pavese

Cartea *Luna și focurile* (traducere din limba italiană de Florin Chirițescu) a fost publicată în „Biblioteca Polirom” în anul 2016.

Culegătorul de harfe

Andrei Crăciun

Domnule Pavese, vă scriu pentru că și eu m-am întors, după douăzeci de ani, acasă. Merg pe străzi secundare, sunt multe străzi secundare la noi în oraș (la fel ca în viața oamenilor, un singur drum e, de fapt, principal), și văd, și eu, cât s-a schimbat lumea, și simt o melancolie și o durere cu care nu știu ce să fac, așa că doar le scriu, și sunt încredințat că mă veți înțelege. Pământul e plin, de-acum, și de morții mei.

Și atunci mă simt foarte solidar cu *Tiparul*. Eu nu cred că el e doar un personaj de roman, așa cum nu cred că *Luna și focurile* e doar o carte. Eu cred că *Tiparul*, întors din America, bogat (căci aveți dreptate să scrieți că *atunci când*

ești departe de casă, muncești de nevoie, faci avere fără să vrei – căci să faci avere chiar asta înseamnă: să pleci prin străini și să te întorci așa, îmbogățit, mare și tare, liber), e altceva. Eu cred că *Tiparul* strânge în el tot ceea ce găsește un om care vine acasă după decenii. Și nu are nici o importanță dacă omul acela e un bastard sau un ticălos sau un poet.

Și mă simt foarte solidar cu *Tiparul* când își trimite peste mări și oceane scrisorile, și poate că are să plece din nou în urma scrisorilor sale, care rezolvă afaceri de inimă sau afaceri de bani, n-are nici o importanță, și poate că...

Și mă simt foarte solidar și cu Nuto, care știe că în orice vale, în

orice sat, nu se poate locui decât cu condiția să nu pleci de acolo, cu acest prieten al *Tiparului*, care a lăsat clarinetul pentru o viață responsabilă, adică dusă în numele producerii de parale, și e în acest gest atâta tristețe, încât... Dar așa e meseria de a trăi, nu e așa, domnule Pavese? Cum să îndurăm viața dincolo de această responsabilitate?

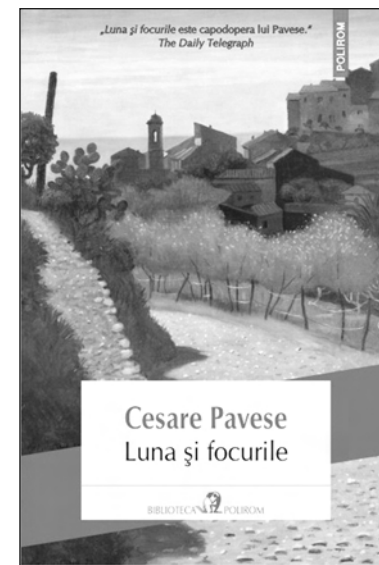
Știu, știu, domnule Pavese, că *Luna și focurile* are și o altă miză, mai însemnată, o înțeleg, înțeleg bine ce au însemnat comunismul și fascismul și nazismul și partizanii și cât de vii au fost cei uciși, chiar dacă m-am născut târziu, la începutul anilor '80, un timp de-acum vechi și el. Suntem toți bătrâni, nu?

Domnule Pavese, întotdeauna m-a copleșit moartea dumneavoastră. V-ați săvârșit din iubire, în plin război al vieții unui om (căci ce e vârsta asta – 42 de ani?), după un Interbelic personal tulburat de atâtea și atâtea utopii (nu vă temeți că am să vă judec, și eu aș fi fost tot comunist). Vă invidiez, domnule Pavese, pentru curajul de a fi rezolvat astfel nerezolvabila viață. Voiam să nu uit să vă spun aceste cuvinte – țin la ele.

Domnule Pavese, criticii de specialitate sunt de părere că *Luna și focurile* este capodopera lui Pavese. Eu nu sunt de părerea criticilor. Eu cred că sunteți dintre acei scriitori mult mai înalți care au scris cărți în contra și în afara ierarhiilor. Eu cred că sunteți dintre acei scriitori mult mai înalți ale căror texte sunt bune oriunde le-ai găsi. Eu cred în poezia dumneavoastră, eu cred în contemplarea dumneavoastră, eu cred în simplitate și în copilărie și în emoții și obsesii și în sacrificii. Eu cred că *Luna și focurile* este o pagină sau un capitol dintr-o carte încă mai mare, căci dumneavoastră, domnule Pavese, la fel ca acei scriitori mult mai înalți, nu ați scris, de fapt, decât o singură carte – una singură.

Iar în *Cartea* dumneavoastră nu există granițe între povești, și toate spun același lucru: oamenii au trecut, iar fraza aceasta – elementară – se poate citi în atâtea feluri, încât n-o să fiu tocmai eu cel care i-ar spulbera vreun sens.

Domnule Pavese, dați-mi voie să închei cu o pace: o pace între

lună și focuri, tot iraționalul pe care s-a construit lumea noastră, și acea rațiune rece și acel progres, care nu înțeleg niciodată, până la sfârșit, ce se pierde cu fiecare pas.

Domnule Pavese, mai dați-mi voie să vă consider un frate. Ați ajuns până la suferința și singurătatea oamenilor, iar mai mult nici nu se poate face aici, la noi, pe pământ.

Vă mulțumesc.

O căruță, un cal, un cetățean și autoritatea

— Domnu' polițai, da' ce vină am eu că a sărit roata la căruță chiar pe linia de tramvai?

— Cum ce vină ai?! Ti-ai verificat roata când ai plecat de-acasă?!

— Da' eu credeți că mai am timp să mă uit la roți? Alaltăieri am fost și-am cumpărat o căruță de lemne, că muream de frig cu copiii în casă. A dat frigul de două săptămâni, au stat cu paltoanele pe ei. S-a mai stricat și soba, fum de nu se vede om cu om, au bieții copii funingine și-n urechi. În pădure, noroi, drum greu, am muncit calu' de-am crezut că moare pân-acasă. Ieri mi s-a mbolnăvit nevasta, du-o la spital, vino-napoi, spală copiii, c-aveau și-n cur funingine, dă-le de mâncare, culcă-i, cân' naiba să mă mai uit la roți?! Acu' mă duceam la spital să-mi iau nevasta, c-acolo-i și mai

frig ca acasă. Roata a sărit cân' săntorc căruța, că era veche. Da' e vina mea că s-a blocat chiar pe linia de tramvai? Asta-i curat ghinion, că nu'ș ce am de vreun an de zile, parcă m-a uitat Dumnezeu.

— Domnule, pe autoritate nu o interesează ghinionul tău. Tu ai auzit că n-ai voie de la primar cu căruța prin oraș?

— Da' ce să fac, domnu', dacă stau la casă în oraș. Să omor calu'?

— Nu mai poate autoritatea de calu' tău. Zi mersi că nu l-a călcat tramvaiul. Da', ia să văd, stopuri reflectorizante ai?

— Aveam, să mor io dacă n-aveam, da' s-au spart când a sărit roata de la căruță. Uite colo, pe jos.

— Bă, tu-ți închipui că autoritatea are timp să stea să caute cioburile de pe jos?

— Domnu' polițai...

Întâmplări și personaje

Florin Lăzărescu

— Ce domnu' polițai, bă? Lampion de semnalizare ai?!

— Lampion? Cum adică lampion?!

— Lampion de semnalizare, cetățene, nici nu știi ce-i ăla lampion de semnalizare?!

— Aaaa, lampion de semnalizare. De ce nu spuneți așa? N-am.

— Îndrăznești să-mi spui că n-ai lampion de semnalizare?!

— Aveam, domnu', zău c-aveam, da' l-am împrumutat la un vecin să scoată niște vin din beci, că nu și-a tras lumină acolo. Are beciu' adânc, multe scări, s-ampiedicat, s-a dus de-a berbeleacu' peste scări și mi-a spart bunătate de lampion. Ce vină am eu că nu și-a tras vecinu' lumină în beci, a căzut de-a berbeleacu' și mi-a spart lampionu'? N-am nici o vină. Eu is

om de treabă, i l-am împrumutat. Acu' ce să fac? Să-i iau gâtul' pentru un lampion? Parcă are el vreo vină? Și el e om de treabă, da' se mai împiedică omu'...

— Uite ce e, nene, autoritatea n-are nimic cu matala, cu roata matala, cu calu', cu lampionu' și cu vecinul care a căzut în beci. Eu știu că statu' mă plătește să păstrez ordinea, că, dacă n-am fi noi, s-ar duce dracului de răpă. Amendă!

— Lasă, domnule, omul în pace! se aude o voce din mulțime. Nu vezi că-i vai de capul lui? Nu vezi că are o droaie de copii și nevasta bolnavă?

— Așa, domnu', ziceți-i! Și-s și orfan! N-am un ajutor de nicăieri! Mama și tata au murit când aveam vreo cincisprezece ani. A trebuit să muncesc singur.

— Nu te băga, domnule, în treburile autorității, că de-aia e dezordine în țara asta. Face care cum vrea. Asta-i democrație? Democrația-i cum vă spun eu. Legea nu-i tocmeală! Plătești amendă sau te trezești că mai faci și pârnaie!

— Cât, domnu'?

— Două su' de lei!

— Vai, vai, păi să am banii ăștia m-aș însura!

— Cum, bă, tu nici nu ești însurat?!

— Ba da, domnule. Asta-i, așa, o vorbă. Nu-mi puteți face o reducere?!

— I-auzi colo. Da' flori nu vrei? Crezi că ești la iarmaroc? Plătește sau te mănâncă pârnaia!

— Omul caută în căptușeala hainei și scoate un portofel jerpelit.

— Domnu' polițai, lăsați, domnule, omul în pace, că-i vai de capul lui, mai spune cineva din mulțime. Mai bine v-ați duce în centru să faceți ordine, că vin eu acum de-acolo și-am auzit niște actori care joacă o piesă de teatru în care spune numai injurături și cuvinte porcoase.

Știri la zi din actualitatea culturală și articolele ediției pe

www.suplimentuldecultura.ro

Fără prințipuri

Atunci când s-a iscat scandalul legat de plagiatul fostului premier al României, Victor Ponta, puțini bănuiau cam ce anvergură are fenomenul tezelor de doctorat copiate, reciclate sau lucrate cu „negri“. Sau poate nu chiar atât de puțini, fiindcă de atunci încoace apar mereu nume grele din politică și administrație care au obținut titlul de doctorat prin ceea ce se numește, simplu și clar, „furt intelectual“, iar mediul academic pare netulburat. Ce contează că învățământul superior autohton e infestat de plagiate și falși profesori-doctori-conducători de doctorate? Cui îi pasă cu adevărat de învățământul românesc?

Furtună și scandal s-au iscat, e drept, dar nu așa cum s-ar fi așteptat oamenii de bun-simț. Unii s-ar putea să-și mai aducă aminte că, imediat după deoalarea plagiatului domnului Ponta, o comisie de evaluare și atestare a titlurilor universitare a validat oficial acuzația de plagiat. Imediat a apărut o altă comisie, una ministerială, care a anunțat altceva: nici vorbă ca domnul premier, șeful lor direct, să fi plagiat.

După aceea s-au iscat controverse interminabile, ce au transformat disputa academică într-o mângă informă de zvonuri, pseudo-argumente și atacuri la persoană, cum se practică pe la noi,

iar lucrurile au rămas în coadă de pește.

Cum s-a putut întâmpla așa ceva? Dacă ar fi luat cineva paginile copiate (sau preluate) în teza doctorală a premierului și le-ar fi juxtapus textelor originale, iar apoi ar fi prezentat acele pagini unui elev de școală primară din China, care – eventual – nici nu ar cunoaște alfabetul latin, elevul acela ar fi zis imediat, pe limba lui: „Nenea ăsta a copiat“. Furtul intelectual fusese atât de grosolan, încât nici măcar nu era nevoie de cine știe ce evaluări complexe: sărea în ochii oricui.

Și totuși. La acea vreme mulți cunoscuți au încercat să-mi explice

că lucrurile nu sunt deloc clare, că e vorba de un atac politic la premier, că doar experții pot judeca obiectiv lucrurile – și nu orice experți, ci doar cei în drept internațional. Unul dintre acei cunoscuți era, la rândul său, cadru universitar, așadar știa foarte bine ce înseamnă un plagiat. Doar că era, în același timp, și proaspăt membru PNL, partid care la acea vreme se aliase cu PSD-ul premierului în faimoasa Uniune Social-Liberală. Prin urmare, ca în bunele și frumoasele vremuri staliniste, partizanii politici ai USL, toți ca unul, susțineau linia oficială a alianței. Și, evident, imediat ce alianța politică s-a destrămat, insul

Românii e deștepți

Radu Pavel Gheo

respectiv, asemenea multor altor liberali, a devenit un critic acerb al premierului, pomenind cu orice ocazie plagiatul pe care îl negase cu câteva luni în urmă.

Poate că pare ceva firesc: îți aperi aliații, îți ataci adversarii. Așa se întâmplă în politică. Numai că nu e tocmai așa. Genul acesta de comportament e o cauză majoră a mizeriei în care se scaldă societatea românească de decenii bune. Și în alte părți de lume lupta politică se duce nu doar cu spada, ci și cu hârdăul de rahat, dar nimeni nu le confundă de la o zi la alta. Există seturi de principii pe care personalitățile publice le respectă, fie și fățarnic, iar atunci când le sfidează fățiș, sunt sancționate imediat. Există norme etice care nu trebuie influențate de puterea politică sau administrativă, fiindcă distrug temelia pe care sunt clădite educația, morala publică, normele sociale. Un furt rămâne un furt, nu devine a doua zi faptă eroică, indiferent dacă denunțătorul îl iubește sau îl urăște pe hoț. Dar în spațiul public de la

noi rareori se întâmplă așa: singurele principii care funcționează fără greș sunt propriul interes și dreptul celui mai puternic. Dacă propriul interes ne dictează să apărăm azi cu tărie ceea ce ostracizam ieri, de ce n-am face-o? Chiar dacă ne batjocorim fățiș propria demnitate.

Poate doar pentru că pe nisi-puri mișcătoare nu se poate construi nimic. Pentru că o societate „fără prințipuri“, vorba lui Caragiale, e blestemată să bălțească în aceeași mizerie dintotdeauna, în care nici nu mai contează cine pe cine împoașcă, fiindcă nimeni nu mai valorează nimic. Nici măcar dacă se împăunează cu un titlu de doctor.

Obiectivul PSD: un scor care să înceapă cu 4

Vagonul cu vorbe

Florin Ghețu

Alegerile din 11 decembrie sunt cruciale. Am auzit povestea asta spusă înaintea fiecărui scrutin, însă ceea ce va rezulta în decembrie la urne va da nu doar un guvern, ci va indica drumul României în următorii cinci-șase ani, poate chiar zece. Sunt două scenarii: majoritate PSD sau una în jurul PNL. Mai e și a treia cale, cea a unui guvern PSD-PNL, însă varianta e puțin probabilă. Chiar dacă s-ar întâmpla acest lucru, un guvern pestriț stânga-dreapta n-ar avea viață lungă, iar România în ansamblu n-ar avea de câștigat de pe urma unei coabitări fără sens.

Sondajele arată că PSD conduce confortabil, diferența față de liberali variind de la câteva puncte la peste zece. Pare puțin probabil la această oră ca PNL să mai răstoarne masa de joc. Cel mult, liberalii pot limita proporțiile

înfrângerii, însă e greu de presupus că vor fi în fața PSD. Sunt așadar două variante: ori PSD câștigă clar, ori diferența va fi de numai câteva puncte. Să luăm cele două ipoteze pe rând:

1. PSD câștigă alegerile. Va fi esențial scorul PSD. Dacă partidul lui Dragnea ia minimum 40 la sută, iar ALDE intră chiar și la limită în Parlament, atunci PSD și ALDE vor forma aproape sigur majoritatea. În acest caz, PSD va da premierul, pentru că partidulețul lui Tăriceanu nu va putea emite pretenții. Jocul e aproape închis și la Cotroceni. Singura opțiune pe care o mai poate avea Iohannis este să tempereze elanul PSD de a desemna un premier penal la Palatul Victoria, însă președintele nu va avea de ales. PSD va juca tare, va încerca să-și impună omul în fruntea guvernului,

indiferent cine va fi acesta. Ba mai mult, după o victorie confortabilă PSD poate flutura și ipoteza suspendării președintelui, deși mutarea poate fi riscantă, cu efecte mai degrabă defavorabile PSD. În această ipoteză, a unei victorii clare a social-democraților, Iohannis va avea viață grea la Cotroceni, pentru că Dragnea va avea pâinea și cuțitul. O victorie clară a PSD va da aripi și grupării din PSD care vrea să pună Justiția cu botul pe labe. Ba chiar vor fi cereri insistente din interiorul partidului privind schimbarea șefilor din Justiție. Oricât s-ar împotrivi Iohannis, PSD va controla întreg jocul, singura teamă a social-democraților în acel moment fiind reacția imprevizibilă a străzii.

Cu un PSD pe val și cu un președinte de decor la Cotroceni, România s-ar întoarce cu câțiva ani în urmă, din toate punctele de vedere. PSD nu s-a reformat, iar liderii din teritoriu abia așteaptă preluarea puterii și instalarea clientelei proprii la toate eşaloanele.

2. PSD câștigă alegerile, dar împreună cu ALDE nu va deține 50 la sută din voturi. În acest caz, aproape sigur, Klaus Iohannis nu va încredința guvernarea social-democraților. Vor urma negocieri dure, iar totul va depinde nu doar de abilitatea în negocieri a Cotroceniului, ci și de calculul matematic din Parlament. Ce scor va obține PNL? 25 sau 30%? Cât va lua Uniunea Salvați România a lui Nicușor Dan? Sondajele indică între șase și zece la sută pentru USR, însă când n-ai structuri în teritoriu ești la mâna indecișilor. Dacă prezența la vot va fi redusă, USR poate să se declare mulțumită și numai dacă reușește accesarea în Parlament. Dincolo de scorurile PNL și USR, la fel de important e și cât va lua PMP și ce joc va face Traian Băsescu. Mai e și UDMR de luat în calcul, însă maghiarii abia așteaptă chemarea Cotroceniului.

UDMR și minoritățile înseamnă cam opt-nouă la sută din mandate în viitorul Parlament. Într-un scenariu cu Dacian Cioloș premier și după 11 decembrie,

PNL și USR ar trebui să obțină împreună minim 42% din mandate. Complicată misiune, mai ales că liberalii au probleme interne cu duiumul, iar liderii din teritoriu par mobilizați doar să-și pună favoriții pe locuri eligibile.

Cel mai probabil, strategii de pe axa PNL-Cotroceni vor încerca să confecționeze o majoritate ad-hoc. E posibil ca Iohannis să-l propună pe Dacian Cioloș cu orice risc, iar la votul de investitură guvernul să treacă.

Ar însemna ca aleși de la ALDE, PMP sau chiar PSD să schimbe rapid barca după alegeri. N-ar fi cel mai confortabil început pentru Dacian Cioloș, iar noul guvern ar debuta cu un minus la capitolul imagine, pentru că majoritatea ar fi conjuncturală, mai degrabă una de strânsură.

Totul depinde așadar de scorul pe care PSD îl va înregistra pe 11 decembrie. Dacă va începe cu cifra 4, atunci premierul va fi de la PSD. În acest caz, singurul semn de întrebare mai rămâne doar dacă la Palatul Victoria se va instala Dragnea sau alt social-democrat.

Rockin' by myself

Dumitru Ungureanu

Vrăjitoare & vrăjeli

De când am cumpărat ediția cartonată de la Humanitas a *Caietelor* lui Cioran, țin să împărtășesc și altora, pe Facebook, gândurile acestui provocator universal, căruia – deși era un mare meloman – muzica rock nu știu să-i fi spus ceva. N-am găsit încă în scrierile lui vreo referire la gen; probabil că i se va fi părut hărmălaie fără sens, așa cum judecă orice exclusivist al clasicismului. Și mă gândesc, oarecum caraghios, că punkerii, de exemplu, puteau să-i placă. Ei s-au dat nihilismelor aproape la fel de metodic porniți ca și „decompozitorul“, cum îi spunea Luca Pițu iscusitului amator de contraziceri. „Cioran, punkerul“ – iată titlul unei posibile cărți de succes!

Fraza cu impact extins, din câtă am citat, este următoarea: „Lucrul cel mai cumplit în viață este să nu mai cauți“ (*Caiete*, 1967). Nu-i chiar una „cioraniană“ 100%, iar evidența enunțată mă scutește de orice adăugire sau comentariu. Am găsit-o potrivită – un fel de motto – pentru noul album al trupei rock Opeth, *Sorceress* (2016, Moderbolaget/Nuclear Blast). Dar, aidoma precedentelor titluri din discografia suedezilor, *Heritage* (2011) & *Pale Communion* (2014), acesta e văzut de „adevărații fani“ ca o cedare, un compromis, o trădare a „sfintelor idealuri“ black metaliste! Forumurile dedicate curentului colcăie de opinii „baza-te“ și imprecății la adresa rușinoasei cotituri comise de Mikael Åkerfeldt & co. Liderului Opeth îi este ironizată opțiunea, îi sunt ridiculizate versurile, riffurile, punerea în pagină și în sunet a ideilor muzicale, e blamat că vrea să se îmbogățească nepermis, că poate să mai achiziționeze o casă, i se

transmite să cumpere toate discurile din lume (dat fiind că muzicianul are o impresionantă colecție de viniluri) etc., etc. Și astea cu aerul că isterizații fani știu mai bine ce trebuie să cânte, ce i se potrivește precis trupei, totul asumat drept libertate de expresie și oferit ca pildă indelebilă de minte deschisă, chestie pe care – dragăliță Doamne – o au numai ei. Adică niște tipi neinteresați de ce dorește formația să spună, ci doar de ceea ce cred ei că li se cuvine.

Mikael Åkerfeldt este, încă o dată, un artist cu viziune proprie și mai ales un căutător. Cândva a considerat că nu are ce mai găsi în blackmetal, genul prin care s-a consacrat public. Firesc, deci, să caute în altă direcție. Riscul să-și piardă „fanii“ i s-a părut mai puțin important decât de a-și pierde curiozitatea. Orice artist știe că a exploata la nesfârșit o anumită schemă „de succes“ înseamnă moarte. Iar muzicienii, mai ales aceia din zona pop-rock, sunt expuși tentației. Nu e sigur că scoțând disc după disc pe același calapod, Opeth intra în clubul milionarilor. Cert e că staționarea în șabloane, oricâtă „răutate“ ar fi pus în texte și-n „scuiparea“ lor pe scenele lumii, nu-i făcea mai renumiți. Evident, nici asumarea unui fel de-a cânta progressive-pop nu le asigură notorietate comparabilă cu a compatrioților ABBA. Treacă în alt registru, Opeth & Mikael Åkerfeldt își urmează vocația. Că se vor disipa în peisaj ori ba, important e că au ales căutarea. Și asta merită respect.

Albumul este impecabil lucrat. Greu să găsești cuvinte de laudă pentru un opus ce-și trage seva din jazzul lui Coltrane și Brubeck, din experimentele lui Miles Davis și din impactul unei obscure trupei italiene de rock progresiv, intitulată Il Paese dei Balocchi, al cărei unic album din 1972 este cu adevărat fenomenal. Pe vremea aceea, trupele rock își asumau ca un titlu de glorie cultura clasică. Azi, cine pomenește de Nietzsche, Wittgenstein, Kierkegaard, Cioran devine suspect.

De-aia cântă Opeth acum (vedeți vrăjeala lui Åkerfeldt)... despre dragoste!

CU ROSE-NOËL DE BAVIER PE URMELE UNEI PRIETENII MUZICALE

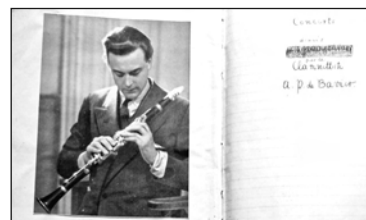
Antoine-Pierre de Bavier, Clara Haskil și Dinu Lipatti (I)

Scrisoare pentru melomani

„Muzica nu trebuie înțeleasă, ea trebuie ascultată“ (Hermann Scherchen)
Victor Eskenasy

„Marele farmec al acestui tânăr artist constă în poezia timbrei și o sensibilitate suplă a liniilor, rareori obținută pe acest instrument“ – se scria într-o cronică a unui concert dat în localitatea balneară elvețiană Crans-Montana de clarinetistul Antoine-Pierre de Bavier în septembrie 1942. Concertul avea loc în plin război, sub egida Crucii Roșii Internaționale, cu două luni înainte ca pianista Clara Haskil să capete viza mult râvnită pe pașaportul românesc pentru a se refugia din Franța în Elveția, în timp ce mai tânărul ei prieten, Dinu Lipatti, se pregătea să dea unul dintre concertele sale în România, sub bagheta lui Ionel Perlea. Probabil că puțini melomani din România au auzit de clarinetistul Antoine-Pierre de Bavier și înregistrări de-ale lui și, mai mult ca sigur, nimeni nu este la curent cu prietenia și concertele ce aveau să-l lege curând de Clara Haskil și Dinu Lipatti.

Dacă știam, din cercetări mai vechi pe urmele dirijorului Hermann Scherchen, despre relația celor trei celebri muzicieni, prilejul de a-mi aprofunda într-o măsură cunoștințele mi l-a oferit în cursul acestui an, cu multă amabilitate, doamna Rose-Noël de Bavier, fiica clarinetistului și dirijorului elvețian. În septembrie am avut privilegiul să pot consulta documente în felul lor emoționante, din arhiva familiei păstrată în vila

Prima pagină a volumului de memorabilia, cu fotografia lui Antoine-Pierre de Bavier (col. Rose-Noël de Bavier)

dnei Rose-Noël de Bavier, undeva nu departe de Verona. Distinsa și prietenoasa noastră amfitrionă mi-a pus în brațe la orele târzii ale nopții un prim volum din colecția ce reunește, prin grija mamei sale, programe și pliante de concert, un adevărat Argus al presei și criticii muzicale de epocă, și prețioase scurte note despre contextul diverselor recitaluri și concerte din perioada 1942-1952.

Veche familie nobiliară din cantonele ce au format inima Elveției, cu o istorie de secole absolut pasionantă, de Bavier-i s-au înscris și în istoria muzicii universale, grație clarinetistului Antoine-Pierre, născut la Berna în septembrie 1919, în familia unui diplomat. Format la Milano de către un celebru clarinetist italian, Luigi Amodio (vezi „La Scala Virtuoso“, Clarinet Classic CC028), Antoine-Pierre începea o carieră de succes întâi în țara natală, în anii celui de-al Doilea Război Mondial, apoi, după încetarea ostilităților, treptat în întreaga Europă occidentală.

A fost solist în concerte dirijate de Paul van Kempen și Carl Schuricht, a cântat muzică de cameră cu multe din marile cvartete ale epocii (Italiano, Lener, Vêgh, Loewenguth, Wiener Konzerthaus, Barryli etc.) și și-a atras elogiile în recitaluri împreună cu soliști de renume, între care Clara Haskil, Dinu Lipatti, Youra Guller etc. Din anii 1950 avea să urmeze și o a doua carieră, de dirijor, după lecții cu van Kempen la Siena și, mai ales, cu Wilhelm Furtwängler, o etapă marcată de concerte de succes, între altele, cu Orchestra de Camera Suk la Praga și cu prietenul său Arturo Benedetti Michelangeli la Ludwigsburg, nu departe de Stuttgart. Câteva, puține, din înregistrările sale, cvintetele cu clarinet de Brahms și Mozart, pot fi ascultate pe CD-uri ale caselor Amadeus și Decca, Cascavelle/SRG și Andante, iar alte două discuri îi ilustrează arta dirijorală în compania lui Michelangeli, în Germania. Altele își așteaptă reeditarea, cum

Antoine-Pierre de Bavier și Clara Haskil (col. Rose-Noël de Bavier)

sunt *Sonatele op. 120* de Brahms cu Andrzej Wasowski la pian (DG).

Dacă există astăzi o colecție documentară privată Antoine de Bavier, meritul principal îi revine soției sale – și ea o tânără clarinetistă la ora căsătoriei lor în timpul celui de-al Doilea Război Mondial și provenind dintr-o familie de aristocrați din Ungaria, înrudiți cu violonistul și marele pedagog Jenő Hubay: Mária Magdolna Bakách-Besseney de Galántha. Magdi de Bavier era amintită și ea în cronicile timpului, în 1946, drept una din puținele, dacă nu singura clarinetistă din „Europa continentală“. În colecția ei se păstrează mai multe fotografii alături de o altă figură a epocii, principalul mecena al grupului de muzicieni soliști invitați la Winterthur, cel care pare să fi jucat un rol important și în salvarea Clarei Haskil, Werner Reinhardt, „omul cu miini de aur“ cum era poreclit, clarinetist și el.

Este foarte probabil de altfel ca la Winterthur, cu ocazia reuniunilor muzicale găzduite la Rychenberg, una dintre reședințele lui Werner Reinhardt, să se fi produs întâlnirea dintre Clara Haskil, respectiv Dinu Lipatti, și Antoine-Pierre de Bavier cândva în perioada 1943-1944. Salvată în Elveția, Clara Haskil era găzduită acolo din nou, după ani de absență, în noiembrie 1943, cum o atestă semnătura ei în Cartea de oaspeți. Rychenberg era „o reședință“ prin caracterul său de echilibru și armonie: un „cămin“ prin atmosfera plină de viață pe care a știut să o creeze stăpânul său“, scria în aceeași carte Madeleine Cantacuzino, soția lui Lipatti, la 28 septembrie 1944. (Va urma)

#FITPTI 2016.

Jurnal de insider 2

Când, în urmă cu o săptămână, scriam pentru „Suplimentul de cultură“ jurnalul de *insider* al Festivalului Internațional de Teatru pentru Publicul Tânăr Iași (FITPTI), nici nu-mi trecea prin cap că, de fapt, după predarea și tipărirea articolului, chiar în primele zile ale evenimentului vor urma întâmplări încă și mai demne de interes decât cele relatate atunci. Cel puțin pe una, aceea cu jandarmii, o știe deja toată țara, dar au mai fost și altele care au făcut un FITPTI bogat, plin, dar agitat, ca tema lui de anul acesta: „Nelinıştile prezentului“.

Cele 85 de mașini de spălat perfect funcționale, cu toate dotările plus un mic reflector în cuvă, cântărind fiecare câteva zeci de kg, ce compuneau decorul în spectacolul lui Radu Afrim *Bizoni* (Teatrul Național Sibiu), au fost descărcate din tir cu un motostivuitoare pus la dispoziție de organizatori. După reprezentare, mașinile au fost scoase în fața teatrului, spre a fi reincărcate și transportate la Sibiu. Doar ca motostivuitoare contractat n-a mai apărut. Imaginați-vă un munte de mașini de spălat lângă un tir și vreo 30 de tehnicieni așteptând, în toila nopții, să apară „Dorel“ cu motostivuitoare. Târziu în noapte era exclus să găsim o altă variantă. În plus, începea să plouă. Mașiniștii au acoperit electrocasnicele cu folie de nailon și au plecat la hotel. După cum vă imaginați, „Dorel“ avea telefonul închis. Așa că sâmbătă dimineața s-a făcut un adevărat *research* pentru găsirea unui motostivuitoare: telefoane la supermarketuri, magazine cu materiale de construcții, firme de construcții, de închirieri utilaje grele etc. Fiind weekend, unii nu lucrau. Unde ni se răspundea la apel, nu exista posibilitatea de a transporta motostivuitoare până la teatru. După vreo patru-cinci ore de telefoane în toate zările, s-a găsit un particular care l-a adus. În 15 minute, mașinile de spălat erau în tir și plecau spre TN Sibiu.

„Auăleu“ funcționează la Timișoara ca teatru independent, adică

Datul în spectacol

Oltița Cîntec

fără bani de la stat, de 11 ani. Artiștii bănățeni sunt pentru a doua oară la FITPTI Iași. La o ediție precedentă au prezentat *Paricidul* lui Ion Sava, acum, *HUOOOO!!!*, care a făcut atâta vâlvă. Arta e incomodă, trebuie să fie subversivă, să miște societatea, dar nu e ceva periculos, e ceva necesar. O să îi invit și la anul, pentru că Ovidiu Mihăiță, Christine Cizmaș și Ionuț Pârvolescu sunt dintre cei mai autentici oameni de teatru pe care îi cunosc. Creativi, îndrăzneți, nedispusi la compromisuri, fac artă de cea mai bună calitate. Au început într-un garaj și o curte, acum au „sediul“ o casă, „loc lejer cu scârț“ și au impus un spirit al lor, special. S-au bătut cu dificultățile materiale inerente domeniului, dar s-au ambiționat să nu devină comerciali. Fac experiment, o direcție dificilă pentru independenți, din cauza contextului financiar. Textele lor sunt originale, puternic implicate civic, deranjează, dar tocmai asta înseamnă să faci artă adevărată, să încerci să schimbi mentalitățile, oamenii, comunitatea. În *HUOOOO!!!* sunt ironizate metehne de „mascat“, iar „filmul“ evenimentelor de după cea de-a doua reprezentație din aer liber, din Piața Unirii, a repetat, în real, situațiile teatrale din piesă, din ficțiune.

Asta înseamnă să faci artă adevărată, să încerci să schimbi mentalitățile, oamenii, comunitatea

Subiectul e binecunoscut, a fost viral pe internet, dar dincolo de comentariile de pe Facebook, unde, inevitabil, la un moment dat, se divaghează, se ridică în mod serios niște întrebări privind raporturile dintre artă și societate, organe de ordine și cetățean, despre solidaritatea breslei artistice, statutul artistului. Temele acestea merită o dezbateră serioasă. Prin intermediul comandantului Jandarmeriei Iași, colonelul Mircea Tulică, căruia îi mulțumesc încă o dată pentru rezolvarea elegantă a incidentului, i-am invitat pe cei doi jandarmi la un alt spectacol din festival. N-am făcut-o „la băscălie“, ci cu cele mai bune

intenții. Pentru a arăta că arta teatrală nu este ceva „nasol“, dimpotrivă, este absolut necesară pentru suflet. Nu i-am zărit în sală. Poate erau de serviciu. Mi-ar fi plăcut să fi onorat invitația. E omenească tendința să respingem ceva ce nu cunoaștem, de aceea e sănătos cultural să ne menținem curiozitatea vie.

După faza cu jandarmii, care a fost indiscutabil *the best* (unii ne-au suspectat că am regizat-o), mă gândeam „oare ce s-ar mai putea întâmpla?“. Cu ISU nu puteam avea probleme, la spectacole nu am îngăduit mai mulți spectatori decât capacitatea sălii. Și brusc îmi trece prin sinapse o idee, pe care n-am verbalizat-o: „o pană de current“. Fuseseră cu o săptămână în urmă niște întreruperi neașteptate, iar într-un teatru, în timpul unui spectacol, tăierea curentului electric creează uriașe neajunsuri în primul rând pentru public, care se poate panica, apoi pentru artiști, care trebuie să improvizeze, și pentru tehnicieni, cărora li se resetează dispozitivele de scenotehnică. În seara în care se juca producția Teatrului Național din București, *O întâmplare ciudată cu un câine la miezul nopții* (din rațiuni tehnice, în sala de la Casa Studenților), în zona Teatrului Luceafărul chiar a fost pană de curent. Spectacolul celor de la Replika, *Amintiri din epoca de școală*, se încheiase, dar erau în toi operațiunile de montare a decorurilor pentru a doua zi. Din fericire, la Casa Studenților, la *O întâmplare* n-au fost probleme de acest gen. Ci de altele: pentru că tirul nu încăpea în zona din spatele edificiului, a fost nevoie de o dubiță în care s-au pus elementele ecranului de fundal, un material special, extrem de sensibil, dubița s-a deplasat în spate și a fost descărcată. La demontare, la fel.

În momentul în care apar, toate detaliile acestea neprevăzute, care trebuie gestionate și încă rapid, sporesc oboseala și presiunea. Dar cum lucrăm în zona creației artistice, creativitatea e cea care ajută la rezolvare. Privite retrospectiv, la distanță de câteva ore sau zile, fiecare își relevă nota de umor, registru tonal în care trebuie abordate.

Pinacoteca din Petrila

Ion Barbu

Ascultă 5 minute
de muzică clasică

© campanie Radio România Muzical

www.romania-muzical.ro

INTERVIU CU SCRITORUL ROBERT ȘERBAN

„Pentru cititorii care iubesc literatura română și pe autorii ei, *Scriitori la poliție* e lectură obligatorie”

Robert Șerban, scriitor – i-au apărut până acum cinci volume individuale de poezie (cel mai recent fiind *Puțin sub linie*, Cartea Românească, 2015), a fost coautor al altor patru volume de poezie și teatru, a publicat cărți de interviuri, publicistică, critică de artă și proză, a contribuit cu texte în diverse volume colective – și jurnalist – realizator și moderator al emisiunii de televiziune „Piper pe limbă” (TVR Timișoara), redactor al revistei „Orizont”, editorialist al publicației „Banatul Azi” – revine cu o nouă ispravă: *Scriitori la poliție* (Polirom, 2016). De data aceasta, în ipostaza de coordonator al haiosului volum. Veți regăsi, în cuprinsul cărții, treizeci și cinci de texte, semnate de următorii autori: Lavinia

Bălulescu, Lavinia Braniște, Ruxandra Cesereanu, Andrei Crăciun, Oxana Silviu Dachin, Péter Demény, Sorin Gherguț, Ioan Groșan, Florin Iaru, Nora Iuga, Florin Lăzărescu, V. Leac, Ștefan Manasia, Viorel Marină, Ioan T. Morar, Bogdan Munteanu, Ioana Nicolaie, Veronica D. Niculescu, Radu Paraschivescu, Bogdan O. Popescu, Alexandru Potcoavă, Daniela Rațiu, Adrian G. Romila, Radu Sergiu Ruba, Doina Ruști, Ana Maria Sandu, Simona Sora, Moni Stănilă, Robert Șerban, Pavel Șușară, Simona Tache, Marcel Tolcea, un cristian, Mihail Vakulovski și Radu Vancu. Nume mai mult sau mai puțin cunoscute, voci extrem de diferite între ele, poeți, prozatori, jurnaliști, toți niște povestitori pe cinste, scriu despre întâlnirile

lor neașteptate cu polițiștii (ori milițienii). Istoriile de aici, împărțite în șase capitole, fie vă vor amuza, fie vă vor inspira, contraria sau întrista. De două lucruri sunt, însă, sută la sută sigură: în primul rând, că această carte nu vă poate lăsa indiferenți; și că *Scriitori la poliție*, în ansamblul său, este un volum absolut savuros. Risc (din nou) exprimarea-cliseu și spun că se citește pe nerăsuflăte. După fiecare text, nu-ți dorești decât să citești încă unul și-nă un și tot așa, până la sfârșit. Robert Șerban a prins de coadă o idee foarte faină și a exploatat-o cum se cuvine. Despre asta, dar și despre multe altele, legate de volumul de față veți afla în rândurile ce urmează de la însuși coordonatorul cărții.

Interviu realizat de Eli Bădică

În Cuvânt-înainte, spui că ideea volumului ți-a venit de la o postare de-a lui Radu Vancu de pe Facebook, poveste (Autodenunț) care și încheie cartea. Ce te-a convins că întâlnirile scriitorilor cu polițiștii sunt un subiect de exploatat?

Întâlnirile scriitorilor cu oricine sunt un subiect de exploatat, dragă Eli. Pentru că un scriitor – un artist deci – știe să „decupeze” și apoi să „coloreze” orice întâmplare ori eveniment din viața sa, chiar și pe cele mai banele. Au ei harul ăsta, de-a face din țânțar armăsar. Iar când pe armăsar e suit și un polițai, îți dai seama ce galop iese! Apoi, numai eu știu vreo patru-cinci-șase întâmplări de pomină cu polițiști ale unor literați. Extrapolând, am zis că e imposibil ca scriitorii să nu aibă în portofoliul amintirilor așa ceva. Și nu m-am înșelat defel!

De ce *Scriitori la poliție* și nu altfel? Cam jumătate dintre întâmplările narate au loc la poliție, restul sunt în cu totul alte spații.

Când zici *poliție* nu te gândești neapărat la secție, la vreo clădire cu geamuri și uși, ci la oamenii în uniforme. Apoi, e un titlu direct, percutant, ca un baston peste șale, nu are nevoie de note de subsol, de deducții, de metaliteraturizare. Îți vine și să zâmbești, dar și să zici: *săracii de ei, taman acolo...* Nu spațiul contează, ci cum îl locuiești, ar zice un arhitect arestat pentru malpraxis.

Sunt 35 de autori care semnează textele din volum, din generații diferite, mai mult sau mai puțin cunoscuți publicului larg. Trebuie să întreb:

» Păi dacă nici eu nu dădeam un exemplu, ce așteptări să am de la ceilalți? Puterea exemplului n-a pierit și nu se predă!

cum ai selectat scriitorii? Ai mers pe instinct, cine bănuiai că ar fi avut o poveste interesantă de spus pe această temă, sau ai făcut un inventar?

Cu ani în urmă, șofer fiind, simțeam poliția. Pur și simplu, la volan, simțeam că trebuie să o las mai moale că poate-i radar, poate-i filtru, poate, poate... Și, hups, după curbă, radarul. După zebra, polițaiul vigilent. E greu de crezut, dar parcă aveam un detector în cap. Mi-am pierdut din păcate abilitatea asta, sunt la mâna parterelor de trafic și a făcutului cu farurile, cum se zice. Dar să mă întorc la carte. Când mi-a picat fișa că vreau să construiesc volumul ăsta și că tema e generoasă, în secunda doi am și pus pe hârtie o listă cu scriitorii pasibili să meargă în carte. Vreo doi au zis că

n-au avut nici o întâlnire memorabilă cu poliția (ce oameni, îți dai seama!), iar vreo trei erau prinși cu alte treburi literare. Dar restul de 34 au răspuns prezent!

Au fost vreun fel de restricții atunci când ai invitat scriitorii să scrie despre poveștile lor personale, ori vreun tip de recomandări? Cum a sunat invitația ta?

Titlul e-mailului pe care l-am trimis colegilor scriitori a fost *Hai la o carte ce va deveni antologică!* Iar conținutul invitației a sunat cam așa: *Dragă..., realizez o antologie cu titlul Scriitori la poliție, care va apărea la Editura Polirom, spre sfârșitul anului în curs, și care va fi păstorită editorial de Lucian Dan Teodorovici. Cum sunt sigur că ai (cel puțin) o povestioară (hazlie sau nu, cu happy-end ori mai puțin norocoasă) în care te-ai intersectat cu poliția (sau, de ce nu, miliția), te invit să fii coautor al acestei cărți speciale, alături de alți confrăți. Textul tău ar trebui să aibă între 5.000 și 10.000*

de semne (cu tot cu spații) și e musai să-l primesc la, cel târziu, 1 septembrie. Dar înainte de asta, te rog să-mi confirmi că te prinzi în jocul nostru polițist. Cu prietenie, Robert.

Și cum era vară, cum oamenii au, când e soare, mai mult umor și bună dispoziție, dragii de ei s-au executat (am ticuri verbale de APV-ist...).

Unii scriitori (puțini) ți se adresează direct în textele lor. Sunt curioasă, cum a fost întâmpinată propunerea ta? Să trecem puțin în revistă reacțiile, dat fiind ineditul volumului.

Nu i-am văzut la față pe scriitorii invitați să participe la acest volum colectiv, dar le-am auzit zâmbetul când au citit mesajul meu. Parcă așteptau să aibă cineva inițiativa asta, așa de repede s-au mișcat lucrurile. Însă doar vreo patru au recunoscut, în mesajul de răspuns, că ideea mea e cel puțin genialoidă. Ceilalți doar au dat de înțeles că e așa.

Au fost povești care n-au intrat în carte? Dacă da, de ce?

Nu, nu. Am apelat la profesioniști, ce naiba!

Care este textul care te-a amuzat cel mai tare atunci când l-ai primit? Dar cel care te-a surprins cel mai mult?

Citesc și recitesc și nu mă mai satur să fac topuri din cartea noastră. Topuri care sunt într-o continuă mișcare, precum alcooltesturile de la filtrele din intersecții, sâmbătă noaptea. Uite-așa se mișcă, uuu-uuu-uuu, fiindcă e unul mai tare ca altul!

Ai avut vreo temere legată de carte sau ai știut, de la început, că se va lega așa bine și va fi de interes pentru cititori?

Să te mint – și să fac pe niznaiul, sau să îți spun că am știut – precum Amerigo Vespucci, înainte de a ridica ancora, că va descoperi America? Sigur că am știut!

Ai împărțit textele în șase capitole (Trageri pe dreapta, Actele la control!, Șase! Mi-liția!, Și cam ce-ar mai fi de declarat?, Măinile sus! Nu mișcă nimeni!, În slujba cetățeanului). De ce ai simțit nevoia să le grupezi astfel? Care sunt pașii pe care i-ai urmat?

Dragă Eli, eu sunt un scriitor care am făcut armata (vezi *Servesc patria!* din volumul *Pifani, răcani și veterani*, coordonat de Radu Paraschivescu), așa că ador căprăriile. Și-am zis: domne, să fie ordine, fiecare pe sectorul lui, pe rastelul lui, pe sectorul lui de trageri! Apoi, e mai ușor și pentru cititori să te urmărească (ia uite, iarăși joc în filme polițiste) când ești într-un capitol cu un titlu – sper că îți dai dreptate – inspirat, cum sunt cele șase de care ai amintit.

Nu ești numai coordonatorul volumului, ci și unul dintre autorii care au contribuit cu texte. *Întâmplarea pe care o relatezi*, Drumul spre Rai e pavat cu cele mai bune cărți, e plasată pe la începutul cărții. Unele texte din volum menționează pe scurt și alte „ciocniri“ cu polițiștii, al tău (precum și altele) nu. Totuși, parcă e greu de crezut că a fost doar o întâlnire cu organele legii. Așadar, de ce

© Ariana Vulpe

această poveste strâns legată de lumea cărții și nu alta?

Sofer fiind, șosele cutreieram... Prin urmare, mai am povești cu polițiști. Doar că cea din cartea asta are, zic eu, tot ce-i trebuie: epică, suspans, umor, vreo patru-cinci personaje și, surpriză!, happy-end. Nici dacă aș fi inventat-o n-ar fi ieșit așa de bine. Și mai e ceva: se potrivește ca o mănușă pe titlu! Păi dacă nici eu nu dădeam un exemplu, ce așteptări să am de la ceilalți? Puterea exemplului n-a pierit și nu se predă!

La publicarea cărții ai primit mesaje și de la alți autori, care nu au apărut în volum, dar care îți spuneau că ar fi avut de povestit întâmplări haioase cu polițiști? Poate că e prea devreme să întreb asta, dar, în cazul acesta,

urmează o continuare, un al doilea volum?

Da, am primit, inclusiv amenințări și blesteme (gen: *Pe mine nu m-ai chemat să scriu, lua-ți-ar gaborii carnetul pe o perioadă nelimitată!* Sau: *Nașu' e subcomisar. Mai treci tu spre București în grabă*). Eu sper să nu se supere chiar toți prietenii și amicii scriitorilor pe care nu i-am contactat, dar era imposibil să încapă toți. Sunt un om senin și am o mulțime de cunoscuți în lumea literară. Dar nemulțumirii ar putea face o carte-replică, cu titlul *Și noi am fost la poliție, bă!*

Nu știu dacă mă voi mai ocupa de un volum doi, în nici un caz într-un viitor apropiat. Ce pot să-ți spun totuși e că am un motiv extraordinar să mă gândesc la un alt subiect, sper că la fel de pasionant și de periculos precum acesta, iar

anul viitor să adun alți scriitori și să facem o ispravă chiar mai tare decât cea de acum. Îmi pare rău că nu pot să-ți divulg motivul. Dar îți dau un indiciu: e un motiv care te face să pufnești în răs după nici o secundă. Ai să vezi! Sănătoși să fim și să nu ne ia poliția până atunci.

Tot în argumentul de început, legi postarea lui Radu Vancu de o alta, „legendară în lumea literaturii de pe la noi“, în care protagonist este Nichita Stănescu. Și Florin Iaru invocă o întâmplare pățită și povestită de Mircea Nedelciu. Sunt convinsă că există multe alte istorioare ale scriitorilor care nu mai sunt printre noi, întâlniri legendare cu milițienii, care ar fi savuroase pentru cititori. Te-ai gândit vreodată

să le culegi (din poveștile altora, din jurnale etc.) și să le aduni într-un volum?

Eli, tata e scriitor, eu am crescut în lumea literară, care era fascinantă (chiar dacă în provincie, Turnu Severin). De pe la 11-12-13 ani, când am început să merg la cenecluri, să scriu, să public, să iau premii, să cred despre mine că am niscă talent (mai ales că mi-au băgat alții în cap chestia asta), am tot auzit povești cu scriitori. O lectură care mă distra teribil era volumele lui Mircea Micu, *Întâmplări cu scriitori*. Visam să fiu scriitor, așa că mă interesau nu doar cărțile lor, ci și viața lor, întâmplările cu ei, lucrurile ieșite din comun. Prin urmare, cartea asta e și un omagiu adus ideii de scriitor, de povestitor, dar și de personaj care este chiar el. Sper ca o mână, două, douăzeci de mâini de puști care scriu poezile și prozișoare să afle că tipi și tipe ce au numele imprimare pe copertele unor cărți sunt oameni vii și, chiar și ei, sunt oprți de poliție. Iar, pentru cititorii care iubesc literatura română și pe autorii ei, *Scriitori la poliție* e lectură obligatorie.

Închei rândurile din Cuvântul-înainte spunând că ne rămâne „să facem un lucru brav: să citim“. A devenit lectura un obicei curajos?

Mă tem că da. Mă tem că ești considerat un fleț dacă îți pierzi timpul cu d-astea. Că ești cam truli dacă ai o carte în mână. Nu știu, sper să mă înșel eu și, de fapt, cititul să fie *trendy*, să revină pe val. Dar cifrele – lua-le-ar naiba! – spun ca mine: că nu se mai citește și că lectura e un sport pe cale de dispariție. De asta sunt necesare cărți precum aceasta, a noastră: să arate ce oameni faini sunt scriitorii, chiar și atunci când se găsesc la ananghie, și cum știu ei să se scoată din cele mai sucite situații.

Este vreun polițist creionat în carte pe care ți-ai dori să-l întâlnești? De ce da, de ce nu?

Da, aș vrea îl întâlnesc pe polițistul din povestea lui Radu Vancu. Dar eu cred că, de fapt, el era dintr-o specie de extraterestri ce se ocupa cu protecția lui Bill Clinton când a venit la București. Și, ca să nu se dea de gol, extraterestru l-a trimis pe poetul Vancu la gară, cu mașina cu girofar a poliției, ca să prindă poetul nostru trenul spre un festival de literatură. Păi nu-ți vine să faci, când citești așa ceva, *ni-no, ni-no, ni-no!*!

Polițiștii întâlniți de scriitori

– scurte portrete din *Scriitori la poliție* –

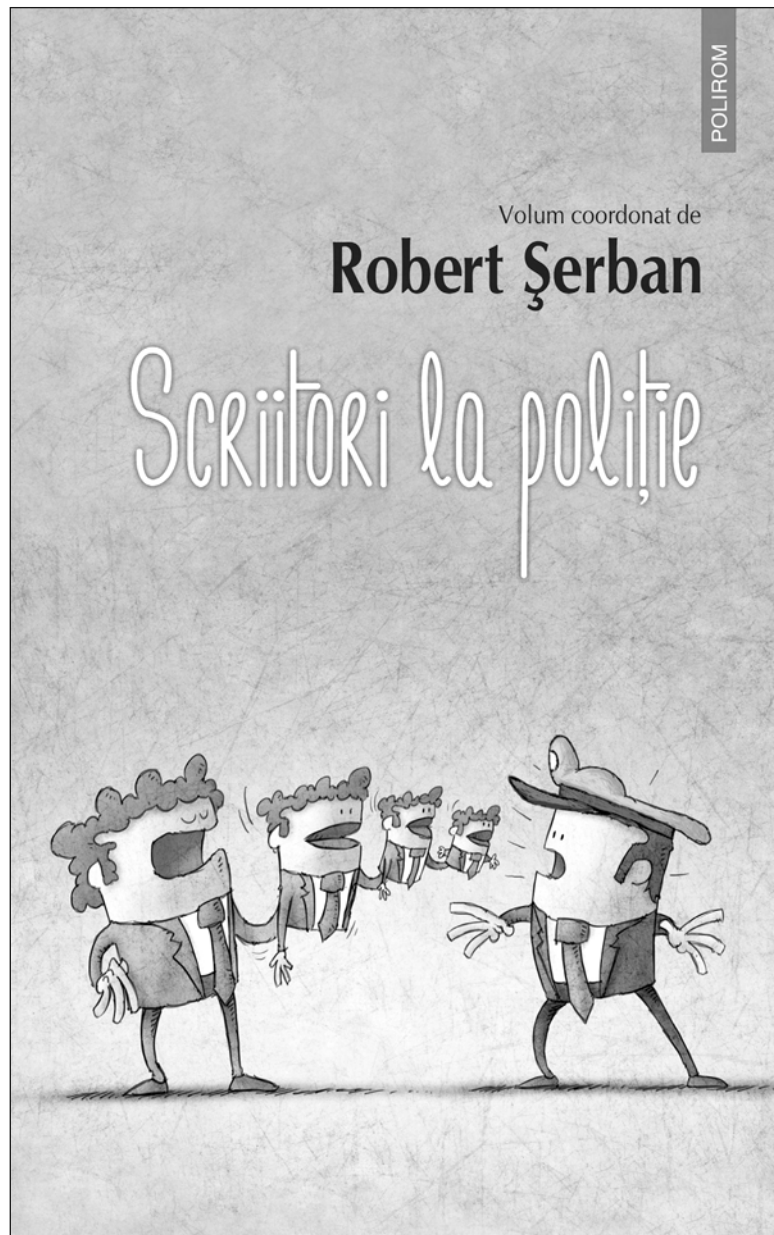
În prelungirea interviului cu Robert Șerban, coordonatorul volumului colectiv *Scriitori la poliție* (Editura Polirom, 2016), publicăm douăzeci de portrete de polițiști – întâlniți de autorii români contemporani de-a lungul timpului –, decupate din textele din cuprinsul cărții. Selecția a urmărit ca secvențele să fie scurte, ușor de citit și inteligibile chiar desprinse din povești. Și, mai presus de toate, să vă facă poftă de lectură. *Scriitori la poliție* este un volum de neocolit.

**Selecție realizată de
Eli Bădică**

● Final de an. 29 decembrie sau așa ceva. Mă grăbesc îngrozitor, căci în puține ore trebuie să fiu la aeroport. Parchez pe Doamnei, pe *oprire interzisă*. Fix lângă cercul ăla albastru tăiat cu un X roșu. În spatele meu, o mașină de poliție. Polițiștii, amabili, îmi fac semn din faruri și din mâini. Mesajul lor: „Iubi mică, nu parca, nu parca! Suntem aici și o să îți iei o amendă de-o să te usture“. Nu îi observ, sunt prea absorbită de parcare. Îmi iau o amendă de mă ustură.

(din *Nouă întâlniri caraghioase dintr-o viață scurtă de șoferiță*, de **Simona Tache**)

● Rămân singură cu ofițerul. (...) „Priviți-mă cu încredere. Suntem intelectuali amândoi. Sunt avocat, vă vreau binele. Dați o declarație în care recunoașteți totul. Vă promitem că nu anunțăm nici școala, nici părinții dumneavoastră. Oricum, apărarea de care vă cramponați nu contează. Dacă am ține cont de ea, îl compromitem pe omul nostru și întreaga instituție. Vreți să vă ducem pe Centru cu pușca la spate, la Policlinica noastră pentru moravuri?“ „Da! Asta și vreau! Chiar vă implor să mă supuneți acestor investigații

mutilante. Fie și cu riscul de a ajunge la Poarta Albă. Vă conjur să-mi recunoașteți adevărul. Nu mă interesează școala, nici gogoșile pe care le veți turna părinților mei, cu atât mai puțin faptul că veți închide ochii la minciuna ordinară a omului vostru. Eu nu vreau decât să vă recunoașteți minciuna cuibărită ca o ploșniță în incoruptibila dumneavoastră instituție.“

(din *Desăvârșitul nas de pușcăriaș al lui Caraion*, de **Nora Iuga**)

● Ieșim din apă ca niște zei priapici, linși pe coapse de valurile care ne regretă plecarea. Ne oprim în fața patrului și, cum mă nimeresc chiar în dreptul celui care pare să fie șef, spun un „bună seara“ ca nuca-n perete. Insul, un

tablăgiu cu fața rotundă și lucioasă, îmi studiază cu un aer științific mătărănga. Aproape că-i vine să scoată o agendă și să-și noteze parametrii. În spatele meu, Leni stă cu brațele încrucișate peste sâni și cu buzele învinețite nu de pasiune, ci de vânt. Tablăgiul se întoarce ușor spre soldații din spate – întâi spre dreapta, apoi spre stânga. Soldații rânjesc ca la ordin.

(din *Ne pupăm, să trăiți*, de **Radu Paraschivescu**)

● Polițaii ăștia aveau chef de bătaie, dar cu golani serioși, nu cu pitpalaci! Erau alergici la vară și arșiță, îmbibați de uniforma lor în care erau obligați să zacă și să transpire, hainele lor aveau cercuri albe de sare la subsuori,

miroseau îmbăcsit. Nu știu de fapt cum miroseau, dar așa îmi închipuiam, fiindcă niciodată nu am ajuns în preajma lor, ci doar de departe i-am zărit foșgăind nervoși la marginea rockului, străini de lumea noastră psihedelică adaptată, alienați de slujba lor de roboți cu stăpân.

(din *Polițai, hipioți și două verișoare*, de **Ruxandra Cesereanu**)

● Ușa se deschise din nou și apăru tânărul milițian. Semăna extraordinar cu milițianul cu figură de cretin sadea din filmul lui Lucian Pintilie *Reconstituirea*. Dar poate că ăsta nu era așa bou. (...) „Acum, cetățene Augustin“, și-l privi din nou în ochi, „vă rog să-mi spuneți de la cine v-a venit ideea asta cu concursul?“. „De la Flaubert.“ „De la cine?“ „De la Flaubert. E un scriitor.“ Sergentul mai întoarse o foaie din agendă și el văzu că scrie caligrafic, „Flober“. „Flober“, zise ca pentru sine sergentul, punând accent pe prima silabă. „E evreu?“ „Nu știu. Adică nu cred“, răspuse el. „E scriitor francez.“ „Și la cine stă? Știați că, dacă aveți contacte cu străinii“, mijii ochii sergentul, „trebuie să ne anunțați în cel mult patruzeci și opt de ore?“. „Tovarășe sergent-major“, zise el, „domnul Flaubert e mort și-ngropat. De mult. Din 1880. Mai precis, din 8 mai 1880“.

(din *Declarația și gata*, de **Ioan Groșan**)

● Spre deosebire de cei mai mulți pățiți, nu cred că toți polițiștii sunt la fel. Dimpotrivă, la fel ca în lumea noastră (pentru că lumea lor e lumea cealaltă), aici poți întâlni tot soiul de oameni. Și buni, și răi, și proști, și absurzi, și neterminați. Pentru mine, întâmplarea numărul unu e cea petrecută pe 21 decembrie 1989. Acolo am avut să-i văd cam pe toți. E drept, pe cel care m-a pocnit la rinichi și m-a ingenunchat nu l-am văzut. L-am auzit.

(din *Milițiile noastre*, de **Florin Iaru**)

● Nu mă recunoaște Credențel. M-am făcut mare. Au trecut șpe ani. M-oi fi schimbat la meclă,

el aproape că nu. Doar că e tot mai credențel. Mai Biedermeier. Credențelul triumfă sub privirea șefului de tură, un căpitan care cântărește calm situația. (...)

Mă întoarce, mă suce Credențel. Aia cu vagaboanda, treacă-meargă, nu-i un delict. Piesa de colecție, acolo-i hiba. Nu ține chestia cu colegul. E rezonabil Credențelul. Îmi fixează o amendă de mă trec fiori. Dacă o achit în douășpatru de ore, se face de jumatate. Să-i aduc chitanța peste două zile, seara la 9 fix, o să mă aștepte pe treptele miliției înainte de a intra în tură. Cuțitul de vânătoare rămâne la ei. La căpitan, cărtesc în gând.

(din *Dyameron*, de **Viorel Marineasa**)

● După puține minute se aude bătaia în ușă, fermă, și intră căpitanul Lia. Vom afla că a fost trimis de tov. Stancă, directorul stațiunii Costinești, cunoscut drept paharnicul lui Nicu Ceaușescu atunci când se deplasa în zonă. Tov. Stancă era una și aceeași persoană cu cel care se oferise, din senin, să-i spurce barba lui Johnny Răducănu.

— Ce trebuie să fac?!

— Să dați o declarație. Vă rog să mă înțelegeți, nu e decizia mea, a spus, politicos, căpitanul Lia, arătând, discret, cu un deget în tavan. (...)

Căpitanul Lia ne-a dat de înțeles că nu e primul caz de comportament discreționar al directorului. Probabil înghițise, el însuși, niște gugumăni venite de la Stancă.

(din *Cu tov. Johnny la Miliția din Costinești*, de **Ioan T. Morar**)

● Primul milițian văzut mai de aproape a fost Smeu. Căutând prin vâlătucii anilor duși, mi-l aduc aminte încă, un bărbat jovial, cuprins de o maximă veselie. Oriunde se afla, orice-ar fi zis, fața lui înflorea de un zâmbet total. Era și frumusețel, genul oacheș, cu ochi devotați. Avea cam vârsta tatălui meu, deși trebuie să recunosc, pe lângă Smeu, tata arăta ca un chinez vesel. Nu reușea să ajungă la entuziasmul contagios și electric pe care milițianul îl rispea în jur.

(din *Milițianul pierdut*, de **Doi-na Ruști**)

● Îmi anunț sosirea la poartă, spun numele gradatului care coboară după mine. E plictisit. Îi spun că mi-e silă de superstițiile lor cu olteni și sudiști și mitici, am venit să lămuresc asta. Râde, n-o lua chiar așa. Trebuie să scriu o declarație. N-am pix. Îmi întinde unul și o coală A4. Scriu furios, scriu ironic – fără îndoială jalnic, ridicol, mai ceva ca poemele din jurnal. Mă înroșesc gândindu-mă la asta. Toată viața sentimentul ridicolului mi-a tocat, mi-a jupuit carnea. Îi întind foaia. Poți pleca acum, zice, doar atât, zic, n-aveți nici o pistă, în locul vostru aș urmări gagica lui Daniel.

(din *Sudist*, de **Ștefan Manasia**)

● Eram destul de iritat când un polițist mic, gras și zâmbăreț a ieșit din birou. Avea și el pete pe cămașă. Ne-am privit. Părea de treabă. Mi-a rostit numele și prenumele și m-a întrebat dacă eu sunt ăla. Da, eu eram. Am dat mâna, s-a prezentat (îl chema Bobici sau Dobici sau Dodici, n-am fost pe fază) și m-a poftit înăuntru. L-am urmat. Luați loc, luați loc, a zis. Aici sau acolo. Unde doriți. M-am uitat. *Aici* era un scaun cu un picior strâmb, *acolo*, unul cu spătarul rupt. Am ezitat. M-a văzut. Nu-s condiții, a spus, ce să facem. A zâmbit. Am zâmbit și eu, da, hî, nu-s condiții. Am ales spătarul rupt. I-am dat buletinul și m-am uitat la ceasul de pe perete.

(din *Free hugs*, de **Bogdan Munteanu**)

● Mă puteam întinde liniștită, cine să-mi fure banii dacă-l aveam pe polițist lângă ușa? Am ațipit repede, de când nu mai apucam să dorm mai mult de trei ceasuri devenisem un magnet pentru obo-seală. Auzeam însă ca prin vis tot ce se petrece. Am simțit așadar cum polițistul s-a ridicat încet și a făcut pasul care-l despărțea de scaunul meu. Mi-am dat seama că se apleacă și-apoi, că tot reușisem să-mi deschid ochii, l-am și văzut, de foarte aproape. Mă prinsese deja în brațe, hai, drăguța mea, ce facem noi o noapte întreagă, și începuse să mă pupe pe păr. Am dat să mă ridic, dar degeaba, mă ținea strâns, cu o palmă acoperindu-mi fața. Mirosea a țigări, îmi venea să vărs, inima îmi bubuia, nu se putea petrece una ca asta. Și totuși

„Nu știu dacă doamnele autoare și domniile autori din această carte chiar au pățit ceea ce povestesc ori se joacă nițel cu imaginația. Domniile lor se jură că totul e întocmai cum scrie aici. Eu, unul, li cred. Și, oricum, atât timp cât există poliție care să stabilească ce este și ce nu este adevărat, nouă, celorlalți, nu ne rămâne decât să stăm liniștiți la locurile noastre. Și să facem un lucru brav: să citim.” (Robert Șerban)

tocmai se întâmpla, deși mă zbăteam din toate puterile, el se străngea tot mai tare în mine. Nu puteam lovi decât cu genunchiul, și-am dat îngrozită, de câteva ori, până când l-am auzit icnind și mi-am eliberat, slavă cerului, brațul.

(din *Pasagerul din dreapta*, de **Ioana Nicolaie**)

● În cele din urmă m-am dus la o secție de poliție. Am urcat scările, am așteptat o vreme, până m-a invitat un domn în uniformă să intru într-un birou. M-a întrebat ce s-a întâmplat.

I-am povestit. S-a uitat la mine plictisit.

— Viză de flotant?

Aveam.

— Trebuie să completați o declarație, m-a informat el.

— Sigur, am zis, și am început să scriu conștiincioasă ce se întâmplase, unde și când.

După primul paragraf a venit și s-a uitat la ce scrisesem.

A pus degetul pe foaie și a apăsat în dreptul verbului „mi s-au furat“.

— Nu, n-ați înțeles, domnișoară, trebuie să scrieți așa: am pierdut următoarele acte de identitate...

— Domnule, nu le-am pierdut. Mi-au fost furate, repetam ca o moară stricată.

(din *Pierdut buletin*, de **Ana Maria Sandu**)

● Ce-ai spus?

Pistolul era unul chinezesc de jucărie. Am și poze cu el, doar că le am acasă.

A tras un scuipat de-ăla scurt, s-a șters cu mâna la gură și-a urlat ca un adevărat profesor:

Să ieși imediat afară! Poliția are treburi mai importante decât să stea să cerceteze reclamațiile nebunilor amenințați cu pistoale de jucărie!

Chiar nu-mi venea să cred că poate construi o frază. Am apucat să murmur că bine că nu era pistol cu apă, dar nu m-a mai auzit, a trântit ușa după mine.

(din *Plângerea*, de **un cristian**)

● „Documentele“, spune polițistul. Îi dau carnetul md de șofer și certificatul mașinii, îmi cere și asigurarea. „De ce mergeți cu luminile stinse?“... Îl strigă pe celălalt polițist, îi dă carnetul meu și-i

spune să-l verifice, iar pe mine mă întreabă dacă am băut ceva. M-a apucat râsul... el pune caietul la fața lui și-mi zice să suflu. Celălalt polițist exclamă vesel: „Aaaa, domnul Vakulovski de la *Zile și Nopti*, bună seara! Îmi plac foarte mult textele dumneavoastră, în special alea despre Operă. Să știți că eu merg des la Operă și-mi place cum scrieți – și editorialele îmi plac, păcat că nu v-ați păstrat și «Tatuaje», cronica de carte“...

(din *Istoriore cu polițiști răi și buni*, de **Mihail Vakulovski**)

● A fost prima dată când am tras. Nu le-am spus, dar și-au dat ei și singuri seama.

— Prietene, dacă ai fi în echipa mea, aș avea oricând încredere în tine să execuți focul de avertisment în plan vertical – s-a amuzat roșcatul. Dar cu condiția să fim afară din oraș, sub cerul liber.

— Lasă-l, băi – l-am auzit pe Costel –, că și voi, cât ați avut pocnitorile alea de pistoale Carpați... Ce, nu-i așa? Ia spune cum a fost când l-ați fugărit pe traficantul ăla și i-ați tras la picioare, dar l-ați nimerit în spate!

— Dacă fugea aplecat...

— Ce să-ți zic! Asta-i ca-n bancul cu Bulă, care-a murit că l-a călcat tramvaiul pe deget. Cine l-a pus să-și țină degetul în nas?

(din *Incognito*, de **Alexandru Potcoavă**)

● Este pe lumea asta un polițist. O bate să fie bătută. Reprezintă dragostea de pământ a polițistului român. Unește țările românești.

Nutrește iubirea de patrie ca toți marii poeți și scriitori ai acestui neam vitregit de vremuri. Este luceafărul României, Maradona Carpaților, Dorofteiu Dobrogei.

(din *Un polițist*, de **Péter Demény**)

● Agentul, care îmi devenise deja simpatic, mi-a înmănat procesul-verbal; amendă 150 de lei și suspendarea permisului pe nouăzeci de zile.

— Îmi pare rău, a zis Gogoci. Poate pe viitor o lași mai moale cu parastasele astea.

Mi-a tras complice și șmecher cu ochiul, șoptindu-mi:

— Fă contestație, 90% câștigi, nu ți-am dat fiola. Ai grijă cum conduci. Poate ne mai vedem la un pescuit.

(din *Dacă aș fi fost un mafiot*, de **V. Leac**)

● Într-un an, eu am fost Cipotegato, a zis polițistul vorbăreț. Asta era culmea! Mergeam cu un olandez și doi spanioli la Tudela să ridicăm o furgonetă pusă sub obroc, iar unul dintre polițiști făcuse o dată, pe când era încă în liceu și voia să se facă avocat, pe evadatul orașului. *Vaya*, a zis Joos, care devenea din ce în ce mai nervos pe măsură ce atmosfera se relaxa. Și cu ce te-ai ales? Cu asta, i-a zis polițistul arătându-i un cucui deasupra tâmplei stângi. O gălmă cât bila măciucii motanului încălțat. O gălmă pe viață. Și cu asta... a adăugat, deschizând torpedoul și scoțând o mască de piscică pe care și-a înfășurat-o pe cap. Era Cipotegato.

(din *Cipotegato*, de **Simona Sora**)

ROBERT ȘERBAN este scriitor și jurnalist. A publicat mai multe cărți, dintre care menționăm: *Firește că exagerez* (1994), *Piper pe limbă* (1999), *A cincea roată* (2004), *Barzconii* (2005), *Cinema la mine-acasă* (2006), *Athénée Palace Hotel* (2007), *Ochiul cu streșină* (2007), *Moartea parafină* (2010), *Narațiunea de a fi*. *Robert Șerban în dialog cu Șerban Foață* (2013), *Gura păcătoșului*. *Dialog cu Valeriu Armeanu* (2014), *Livius Ciocârlie*. *Mai degrabă îmi vine să rid*. *Dialoguri de Robert Șerban* (2015), *Puțin sub linie* (2015), *Vorbesc în gând, cu voce tare*. *Dialoguri cu un cristian* (2016). Poemele sale au apărut în antologii și publicații din România și din străinătate.

● Ochii mei sperați au văzut un echipaj de poliție vizavi de Odeon. Creierul meu disperat m-a dus la el. Gura mea disperată a rostit cuvintele astea:

— Domnule polițist, sunt poet, mâine trebuie să fiu neapărat la un festival de poezie în Bistrița. Nu am cum să ajung la gară, să iau trenul, care pleacă în 20 de minute. Mă puteți ajuta?

Polițistul m-a privit liniștit, cum își va privi orice zeu omnipotent suplicantul, și-a chemat un subaltern, i-a spus așa, tot cu ton de zeu omnipotent:

— Domnul de față e poet, trebuie să ajungă la gară într-un sfert de oră. Pui girofarul și îl duci.

A pus girofarul și m-a dus.

(din *Autodenuț*, de **Radu Vancu**)

Istanbul. Un miraj

A explorat Istanbulul prin nenumărate filtre ale trecutului, l-a cartografiat în romane pe cât de arborescente, pe atât de inovatoare stilistic, dar, în ciuda miilor de pagini pe care i le-a dedicat, Orhan Pamuk nu pare să fi epuizat capacitatea acestui oraș de a intriga, de a nedumeri și de a fascina. Memoria și peisajul său de o mobilitate deconcertantă au păstruns din nou, pe culorile ficțiunii, într-un roman suprasaturat de epic, racordat la o dinamică socială trepidantă și, implicit, la fibra politică pe care o dezvoltă existența într-un megalopolis, discernabilă chiar și în cele mai neimportante gesturi.

Alina Purcaru

În centrul acestui roman se mișcă Mevlut, un venetic care încă din copilărie încearcă să-și găsească un loc cât de mic în Istanbul, oraș tentacular pe care începe să-l străbată, împingând diverse cărucioare de vânzător ambulant, dinspre periferii. Fiu de iaurgiu total lipsit de posibilități, Mevlut își părăsește satul natal, de unde va din provincia Konya, la 12 ani, când pleacă împreună cu tatăl său la Istanbul, pentru a urma o școală, pentru a-și ajuta părintele și pentru a deprinde o meserie. Povestea lui nu ar părea să ofere date pentru un spectacol de trăiri, întâmplări și revelații, iar această ipoteză, desigur înșelătoare, e condensată, sub forma unui CV existențial, într-un paragraf plasat chiar la începutul romanului: „Mevlut s-a născut în 1957, într-un sat oropsit din Anatolia Centrală, aflat la marginea occidentală a Asiei, care căta de departe către un lac cufundat în negură. La vârsta de doisprezece ani a ajuns la Istanbul, iar după aceea a trăit mereu acolo, în capitala lumii. La vârsta de douăzeci și cinci de ani a

furat o fată de la el din sat; a fost o întâmplare ciudată care i-a pecetluit întreaga viață. Apoi s-a întors la Istanbul, s-a însurat și a avut două fete. A avut felurite îndeletniciri, precum cele de iaurgiu, de vânzător de înghețată, de vânzător de pilaf și de chelner, muncind fără răgaz. N-a conținut însă niciodată să vândă bragă, seara, pe străzile Istanbulului și să viseze lucruri ciudate“.

Un oraș ca un câmp de luptă

Așa arată, pentru un ochi neimplicat, biografia acestui vânzător ambulant – și visător lipsit de ambiții –, care va bate ani la rând străzile unui oraș în perpetuă metamorfoză, ajungând să-i cunoască punctele nevralgice și istoriile glorioase, colocvialitatea blândă, ca și asprimea. Un oraș ca un câmp de luptă, pe care mereu s-au înfruntat opțiuni de viață radicale, tendințe progresiste cu inerții ferme în formele sigure ale tradiției, porniri militariste și forțe democratice. Acest tangaj ideatic și politic a atins și a modelat viețile tuturor, iar personajul central o dovedește

fără rezervă. Istoria preumblărilor lui Mevlut, a opțiunilor și a constrângerilor care intră în magma lui biografică crește în umbra istoriei recente a Turciei și a transformărilor Istanbulului, în particular, cu tot ceea ce au presupus mai drastic toate aceste prefaceri. Din lumea pe care o bate la picior vânzătorul fără pretenții, mereu deschis să se plieze pe nevoile orașului, se detașează, între multe alte observații, nenumărate trăsături ale unui mod foarte clar normat de raportare la putere. Mevlut îl prinde din mers, în cursul interacțiunilor lui cu oameni din toate straturile sociale, dar, în același timp, îl observă și îl urmărește, cu toate contradicțiile inerente, în cadrul propriei comunități. Acest model de comportament pe jumătate interesat, pe jumătate subaltern, mereu mânat de dorința de câștig și reușită, devine evident în comportamentul consătenilor lui, veniți la Istanbul să se căpătuiască. E la fel de vizibil la verii lui plini de inițiativă și ambiții sau la cele câteva rude care au acumulat ceva influență, monedă pe care o tranzacționează cu încordare, urmărindu-și mereu propriul interes. Mișcările zilnice ale unor oameni simpli, care deprind, din mijlocul unui provizorat permanentizat, regulile aspre ale acomodării și câștigului cu orice preț sunt oglindirea, în mic, a unor politici agresive, rapace, care au modelat viața în societatea turcă în ultimele decenii. Puciurile care au retrasat constant viața societății turcești în secolul XX, ascensiunea partidului lui Erdogan și a unui individualism feroce, insuflat de la centru, transformările imobiliare și schimbările profunde prin care aceștea au afectat viața și fața orașului Istanbul sunt toate prinse în realitatea pe care Mevlut și ai săi o observă și o contemplează.

Pentru ca povestea unui om simplu, a unui muncitor istanbullez, să poată fi spusă, Orhan Pamuk orchestrează un roman de

ORHAN PAMUK

O ciudățenie a minții mele

Premiul Nobel pentru Literatură 2006

„...nimic nu este atât de uimitor ca viața. În afară de scris. Da, desigur, în afară de scris – singura consolare.“
Orhan Pamuk

POLIROM

© Orhanpamuk.net

proporții balzaciene, în care convoacă nenumărate voci pentru a completa sau pentru a redimensiona ceea ce Mevlut cunoaște despre propria realitate, ca și despre cea a orașului pe care îl străbate zilnic. Narațiunea se încheagă din împletirea unor voci foarte diverse, o adevărată corală a oamenilor simpli, de la talpa societății, care aduc în prim-plan realitățile unui oraș privit și experimentat de cei mulți și nu tocmai privilegiați. Femei, activiști de stânga, investitori cărora li se pupă mâna și stâlpi ai micilor societăți închegate la periferia unui oraș-gigant, tați melancolici și adolescente aprige, toți își lasă, în acest foarte sofisticat (și ambițios) roman dialogic, amprenta propriilor experiențe formatoare. Cartea, deși centrată asupra experiențelor lui Mevlut și a celor două mariaje ale sale, încorporează, cum era de așteptat de la un scriitor cu alonja lui Pamuk, material epic din foarte multe

straturi: povești de familie, legende și cartoline urbane, pline de realism, elemente de etnografie și istorie, referințe desprinse din straturi culturale foarte diverse și, peste toate, o tensiune care străbate, ca un fir roșu, existența într-un oraș trepidant și minat de nesiguranțe. Pe zi ce trece, altele.

O ciudățenie a minții mele este încă un tur de forță narativă și o carte cu o energie copleșitoare, greu de epuizat, pe cât de ofertantă în dimensiunea ei dialogică și de amplu tablou social, pe atât de tulburătoare în latura ei reflexivă, de interval gândit pentru meditație și introspecție, în izolare. De multe ori, ne sugerează Pamuk, cea mai deplină însingurare e favorizată de forfota marilor orașe, de drumurile descoperite cu pasul și de greutatea pe care fiecare o plimbă după sine, după propriile puteri.

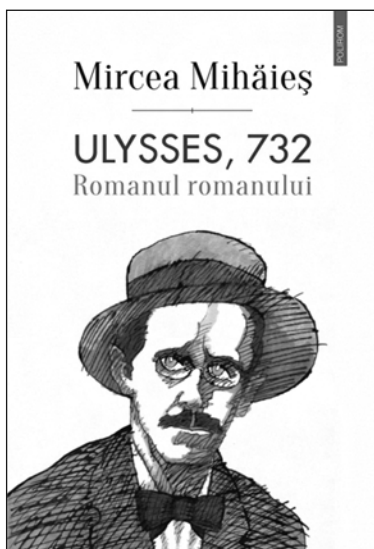
O ciudățenie a minții mele, de Orhan Pamuk, traducere de Luminița Munteanu, Editura Polirom, 2016

Mircea Mihăieș despre *Ulysses*, 732. Romanul romanului la Timișoara

Miercuri, 19 octombrie, la ora 18.00, la Librăria Cartea de Nisip din Timișoara (Victor Vlad Delamarina, 1), va avea loc lansarea volumului *Ulysses*, 732. Romanul romanului, de Mircea Mihăieș, apărut de curând la Editura Polirom, în ediție cartonată.

• Invitați, alături de autor: Adriana Babeți, Cornel Ungureanu

Conceput sub forma unui triptic, impresionantul volum *Ulysses*, 732. Romanul romanului e prima încercare în România de a face atât o istorie exhaustivă a celei mai celebre cărți de proză scrisă în limba engleză în secolul XX, cât și de a

expune pentru publicul larg temele, tehnicile și mizele existențiale ale acesteia. Istoria romanului urmărește etapele cristalizării ideii și ale execuției proiectului, precum și complicata poveste ce a urmat după

tipărirea semilegală a romanului în Franța, avatarurile în justiția americană și consecințele pentru destinul cărții. Ea arată cum *Ulysses* a devenit un punct de răscruce în evoluția literaturii secolului XX și a celui actual, indiferent că a fost vorba despre formulele experimentale radicale ori despre modalități de exprimare a culturii populare.

„Figura lui James Joyce se leagă în mintea mea de câteva reprezentări grafice ori literare. De la portretul lui Stefan Zweig, la desenul-spirală al lui Brâncuși (și replica seacă a tatălui scriitorului: «Jim s-a schimbat mai mult decât mi-am închipuit»), de la rândurile înfiorate ale Sylviei Beach, la fotografia din 1916, făcută în atelierul lui Alex Ehrenzweig din Zürich, la masca mortuară confiscată, într-o decizie macabră, de Carola Giedion-Welcker. Mai apropiate în timp, de propunerile grafice ale Oanei Babeți și de

minunata interpretare vizuală a lui Devis Grebu, aflată pe coperta acestei cărți. Iar din vara lui 2016, la Trieste, pe Canal Grande, de statuia baletând greoi între mișcare și repaus a unui bărbat obosit, uzat, ezitant și derutat.

Lată-mă, așadar, în această după-amiază a lui 14 august 2016, umăr la umăr cu sculptura lui Joyce de pe Ponte Rosso. Indicațiile celor trei fotografii sarcastice, jucând scena covorului roșu de la Cannes, mitraliază nemilos: «Ești prea departe!», «Ești în afară!», «Ești mult în spate!». Cuvintele nu sunt descrieri spațiale, ci judecăți de valoare. Fiecare propoziție e o condamnare, o notă de plată pentru îndrăzneala de a mă fi apropiat de inima – fie ea și de bronz – a mitului. Înfrunt stoic ironiile. La urma urmelor, Joyce n-ar fi avut nimic împotriva să-l însoțesc până de partea cealaltă a podului. Ba poate

chiar m-ar fi privit cu acea atenție politicoasă, încordată și deopotrivă abstrasă, acordată de el oricărui trecător. Chiar și unuia sortit să rămână mereu prea departe și prea în urmă.“ (Mircea Mihăieș)

„A sosit timpul să reconectăm romanul *Ulysses* la viața de zi cu zi a oamenilor reali. Cei mai snobi dintre moderniști au recurs la tehnici dificile pentru a împiedica noile valori literare să le confişte ideile. Joyce a presimțit că adevărata urgență e să-și apere cartea și noile valori literare de specialiștii analfabeți și de elitele tehnocrate. În timp ce alți moderniști se temeau de capetele de hidră ale mulțimii, Joyce a folosit monologul interior pentru a demonstra cât de plină de iubire, complexă și pozitivă este mintea oamenilor obișnuiți. *Ulysses* le conferă acestora tratamentul sârbătoresc ce fusese rezervat cândva doar aristocraților.“ (Declan Kiberd)

Un roman scris pe nerăsuflăte, *Cazemata* de Tudor Ganea, în discuție la Sibiu

Joi, 27 octombrie, de la ora 18:00, vă invităm la Librăria Habitus (Piața Mică, nr. 4) din Sibiu, la o discuție cu Tudor Ganea, despre romanul său de debut, *Cazemata*, apărut la Editura Polirom, în colecția „Ego. Proză“, disponibil și în ediție digitală.

• Invitați, alături de autor: Radu Vancu și Dragoș Varga.

Mohorâtă, amenințătoare, asemenea unui monstru preistoric, vechea cazemată germană stă încă în picioare pe faleză. Un tânăr marginal ce-și duce veacul prin tunelurile despre care se spune că o leagă de mare e găsit fără viață pe cupola ei, cu trupul brăzdat de tăieturi. Trei muncitori de pe șantierul unui bloc ce urmează să fie înălțat peste cazemată dispar fără urmă unul după altul. Inspectorul Adamescu este infiltrat în zonă pentru a

ancheta sub acoperire straniile evenimente. Sub poșghița realității mizere a unui mic cartier de la malul mării, tânărul polițist descoperă o lume fabuloasă, populată de personaje ca Olube, Borhot, Lițoi, Baban, Turcoaica, femeia fără vârstă, sau Coco, proxenetul fără buze. Poveștile lor fantastice conturează treptat istoria bătrânei fortificații, asupra căreia pare să plutească un blestem și a cărei influență asupra lumii ce o înconjoară este departe de a fi luat sfârșit.

„Din momentul în care necunoscutul Tudor Ganea a dat gata cea de a doua povestire consecutivă (și impecabilă) la Cursul de scriere creativă, am avut o revelație. Tonul sigur, stăpânirea cuvintelor, complicația clară și subtilă a subiectului, viteza cu care patina pe suprafața alunecoasă a textului, fără să cadă în ridicol sau emfază, senzația de plin și gol pe care izbutea s-o transmită, amestecând timpurile, realitatea, amănuntele, mi-au spus că am de a face cu un fenomen. Tudor Ganea e stăpânul unui domeniu. Și-a construit o lume fantastică, dar pipăibilă și recognoscibilă, până în momentul în care misterul tulbură apele, în perimetrul Constanței și al mării. Acolo se plimbă, fără să perceapă realitatea înconjurătoare și fără să elibereze secrete întunecate, personaje memorabile. Fiecare are o identitate precisă, fiecare are o poveste care trebuie spusă – deși nu o să știi niciodată care e adevărul adevărat. Acest debut ar trebui notat de critică în carnețelul de bal. E un mare talent.“ (Florin Iaru)

Ruxandra Cesereanu – *Fugarii. Evadări din închisori și lagăre în secolul XX*

„Suplimentul de cultură” publică în avanpremieră un fragment din volumul *Fugarii. Evadări din închisori și lagăre în secolul XX*, de Ruxandra Cesereanu, care va apărea în curând în colecția „Plural M” la Editura Polirom.

– Fragment –

Mulți evadați se deplasau pe jos după ieșirea din spațiul punitiv, devenind obligatoriu niște „maratoniști”, întrucât erau într-o cursă contracronometru cu persecutorii lor, dar și întrucât acest mod de deplasare era cel mai la îndemână. O parte dintre ei se salvau la propria datorită vitezei cu care fugeau; „maratoniștii” trebuiau să aibă picioare bine antrenate pentru marșuri și escaladări. Unora, care au rătăcit luni sau chiar ani (în cazuri extreme), li s-ar putea acorda atributul de globe-trotter, căci au străbătut mii de kilometri într-o fugă devenită marea aventură a vieții lor. Recordul îl deține un evadat francez din timpul celui de-al Doilea Război Mondial, care, deși a evadat în 1943, a rătăcit doi ani prin Germania până să ajungă acasă.

Jurnalele sau memoriile evadaților descriu de obicei în mod amănunțit drumul greu, periculos. Fugarii erau avantajați dacă întâlneau păduri, munți și șanțuri în care se puteau ascunde rapid. Este însă doar cazul evadaților de pe continent. Chiar dacă erau fugari, cine ar fi putut rămâne insensibil la

poezia naturii? Evadații refuză orbirea, ba chiar, dimpotrivă, ochii lor pot să recepteze mai bine cromatica și picturalitatea vegetală – totul privit din perspectiva perceptivă a omului liber. Oricât de patetic sau desuet ar suna, fugarii reînvătau, de fapt, să trăiască și să simtă sinestezic. Ei redescopereau cu încetinitor un soi de *carpe diem* frust și adaptat la împrejurări. Ca oricărui evadați, două elemente le erau strict necesare și „maratoniștilor”: hrana și îmbrăcămintea. După îndelungi peregrinări – dacă evadarea dintr-o închisoare ori dintr-un lagăr avea sorți de izbândă, evadarea dintr-o țară inamică era mult mai dificilă –, mulți evadați ajungeau în stadiul de paria, vagabonzi și cerșetori, drept care se predau ei înșiși autorităților în cele din urmă, nemaiputând să îndure condițiile mizere în care trăiau.

Uneori, drumul evadării se dovedea a fi o călătorie aproape obișnuită, întrucât norocul le surâdea fugarilor. În majoritatea cazurilor însă, călătoria era o rătăcire plină de peripeții, „peregrinii” trăind spartan, primitiv prin forța împrejurărilor. De altfel, sensul deplin pe care îl căpăta evadarea pentru „maratoniști” era acela al unei călătorii inițiatice. Ei deveneau *pícaros* fără voie și *trickster*-i de nevoie, într-o rătăcire cu tâlc în cele din urmă. Călătoria făcută pe jos, adică prin parcurgerea dură a distanțelor, le adănea însăși povestea vieții, la care aveau mult timp să mediteze. Fiecare călătorie inițiatcă de evadare depindea, de altfel, de spațiul geografic înconjurător: căci una era fuga prin Germania nazistă, alta

fuga prizonierilor francezi din Indochina ori a celor americani pe teritoriul Vietnamului; și alta era fuga evadaților din Gulag prin stepe și tundra siberiene. În cazul evadaților din Germania, natura era obișnuită, avea elemente cunoscute (deși traversarea apelor era mai totdeauna problematică), în timp ce în ultimele cazuri (Indochina, Vietnam, Siberia) înfruntarea junglei, a stepei și a tundrei era o noutate ce supunea fugarul unor aventuri riscante și, implicit, unei inițieri sau chiar unui ritual de trecere, simbolic vorbind.

Evadații francezi, britanici ori americani din Germania izbuteau să se hrănească „europenește”, cu pâine, ciocolată sau chiar carne (a unor animale vâdate întâmplător: iepuri, căprioare), în timp ce evadații din Indochina și Vietnam se hrăneau în cel mai bun caz cu banane și își confecționau unelte din bambus pentru a răzbate prin junglă. Iar cei care străbăteau stepe și tundra siberiene se hrăneau cu mușchi de copaci, ciuperci, uneori consumau carne de ren ori de cal, popândăi, șoareci de câmp.

Au existat cazuri când evadații din Gulag, ajunși la limita însetării, au consumat inclusiv sânge de animal; așa cum au existat cazuri de canibalism, chiar dacă nu printre deținuții politici evadați din Gulag, ci printre aceia de drept comun. Se întâmpla uneori, de pildă, ca, atunci când evadau, deținuții de drept comun să ia cu ei și un deținut politic; acesta era poreclit „vaca” întrucât la un moment dat, atunci când nu mai exista nici o posibilitate de hrană – mai ales în tundra siberiană –, urma să fie mâncat de fugarii de drept comun. Deținutul politic era atras în planul evadării fără să i se spună ce rol avea; el era orb în privința destinului său până în ultima clipă, când era sacrificat și devorat de ceilalți.

În general, fiind deshidratați, prizonierii de război din Indochina și Vietnam ori deținuții politici evadați din Gulag erau expuși arșiței,

mălăștinilor și febrei paludice; sau, dimpotrivă, frigului și înghețului. Orice evadat era conștient de faptul că, după fugă, urma „vânătoarea”: aceasta era cea mai dificilă atunci când era vorba despre „maratoniști”. În cazul evadaților din Indochina sau Vietnam a existat în fundal și un conflict cultural, la nivel de cutume. Se manifesta, de fapt, șocul față de altă cultură, față de o alteritate, căci evadații intrau în contact silit cu o civilizație necunoscută lor, pentru care nu aveau antrenament psihic ori spiritual. „Maratoniștii” prin Europa străbăteau o natură relativ cunoscută, o geografie relativ familiară, în timp

ce „maratoniștii” prin junglă sau prin stepă și tundră erau expuși capriciilor unei naturi imprezvizibile, pentru care nu erau căliți. Din acest motiv, de altfel, lagărele coreene, vietnameze sau japoneze nu erau înconjururate întotdeauna de sârmă ghimpată, sensul fiind acela că jungla însăși ținea loc de sârmă ghimpată. Pitorescul terifiant al călătoriei (mai exact, al memorialisticii evadărilor) este prezent și în evadările africane (ale unor prizonieri de război sau deținuți politici), unde pericolul fiarelor sălbatice, al junglei și al deșertului constituie un element de aventură asumat de fugari.

AUTOAREA

Ruxandra Cesereanu este poetă, prozatoare, eseistă. Profesor la Catedra de literatură comparată a Facultății de Litere din Cluj, face parte din stafful Phantasma, Centrul de Cercetare a Imaginarului, de la Cluj, în cadrul căruia susține ateliere de scriere creativă în poezie, proză și scenariu de film. Este redactor-șef la revista de cultură „Steaua”. Dintre volumele de poezie și proză ale scriitoarei publicate până acum amintim: *Zona vie* (poeme, 1993); *Purgatoriile* (proză scurtă, 1997); *Oceanul Schizoidian* (poeme, 1998, 2006); *Tricephalos* (roman, 2002); *Kore-Persefona* (poeme, 2004); *Nebulon* (proză scurtă, 2005); *Nașterea dorințelor lichide* (proză scurtă, 2007); *Coma* (poeme, 2008); *Angelus* (roman, 2010); *California (pe Someș)* (poeme, 2014). La Editura Polirom a mai publicat: *Decembrie '89. Deconstrucția unei revoluții* (2004, 2009); *Gulagul în conștiința românească. Memorialistica și literatura închisorilor și lagărelor comuniste* (2005); *Nărvuri românești. Texte de atitudine* (2007); *Un singur cer deasupra lor* (roman, 2013, 2015; prima carte de proză realistă a autoarei); *Panopticum. Eseu despre tortură în secolul XX* (2014).

CARTEA

De-a lungul secolului XX, regimurile totalitare au folosit cele mai dure mijloace pentru a-și anihila opozanții. Unii dintre cei persecutați erau torturați sau uciși imediat după capturare, alții sfârșeau în închisori sau lagăre. În timp ce o parte au încercat să supraviețuiască în condiții inumane de detenție, destui dintre ei au hotărât să-și redobândească

libertatea și și-au riscat viața pentru a ajunge dincolo de gardurile de sârmă ghimpată și zidurile care îi înconjurau. Ce anume îi motiva? Ce metode foloseau? Înceau să fugă singuri sau planificau o evadare colectivă? Ce făceau dacă erau prinși? Acestea sunt câteva dintre întrebările la care răspunde *Fugarii*, o carte încărcată de tensiunea poveștilor unor oameni dispuși să plătească orice preț pentru a fi liberi.

Iartă-mă, ediția cu politicieni

Poate că a fost o intervenție a Cuvioasei, poate că este un miracol de Crăciun îndelung așteptat sau poate că ploaia ne-a făcut sensibili pe toți, dar s-a întâmplat inimaginabilul: România e de partea lui Fuego. Târât fără să vrea în miștocăreala unui partid politic, Fuego a și câștigat meciul cu 2-0, cu un capital de simpatie sănătos și cu o morală de sfârșit din care sper să învețe toți politicienii. Să învețe să își ceară scuze.

Arta de a cere scuze este îndelung perfectată de vedetele occidentale – și ne vom uita peste gard imediat –, dar mai întâi să lămurim întregul episod cu Fuego. Fericită că va putea fi votată și în Diaspora, Uniunea Salvați România a postat o imagine cu chipul lui Fuego și cu următorul mesaj pentru cei din afară țării: „Promitem că n-o să le dăm tot Fuego“. „Nu mi se pare în regulă să te folosești, la propriu, de numele și imaginea cuiva, care nu are legătură cu tine și ideile tale, pentru a câștiga un mandat“ a replicat prea blând Fuego pe pagina lui de Facebook. Este posibil ca autorul glumiței încă să nu fi înțeles de ce s-a scandalizat atât de multă lume care face, la rândul-i, bancuri cu Fuego, dar până la urmă cineva din staff a priceput jignirea. Nicușor Dan și-a cerut scuze în direct la televiziune. După care Fuego a mai marcat un gol,

iertându-l creștinește și spunând, simplu, că „nu trebuie să răzbatem apelând la numele altora“.

Căința publică nu este nici de departe punctul forte al politicienilor români. Să ne amintim de Daniel Barbu de la ALDE, care a stârnit numeroase proteste când a spus că meseria de politician este mai riscantă decât misiunea unui soldat în Afganistan. În loc să își ceară scuze pentru insultă, a spus că reacțiile venite din zona armatei au fost „inacceptabile pentru o societate civilizată, raportate la o simplă metaforă“. Marius Bostan, fost ministru al Comunicațiilor, probabil că încă nu înțelege cum de a fost demis tot după o simplă declarație: „Unii profesori pur și simplu își bat joc de meseria lor și spun că au salarii mici“. Nici el nu a putut pronunța cuvinte precum „am greșit“, ci a reacționat dând vina pe „poliția

gândirii“, apoi pe „scoaterea din context“, apoi s-a adresat „cadrelor didactice care se pot simți lezate“. Toate sunt opusul unor scuze.

Mă simt caritabilă, așa că am să dau gratis câteva sfaturi desprinse în ani de zile de urmărit cum își cer scuze vedetele. Luați exemplul de la Arnold Schwarzenegger: când s-a aflat că e tatăl unui copil din flori, conceput în timpul căsătoriei a spus: „Nu am nici o scuză și îmi asum întreaga responsabilitate pentru suferința pe care am cauzat-o“.

O scuză bună înseamnă să îți asumi declarațiile și acțiunile, fără să dai vina pe cei care nu au înțeles contextul. Justin Bieber ne-a arătat în 2011, când a apărut un filmuleț în care spunea o glumă rasistă, că atunci când îți ceri iertare e important și să arăți clar că știi unde ai greșit: „Nu am

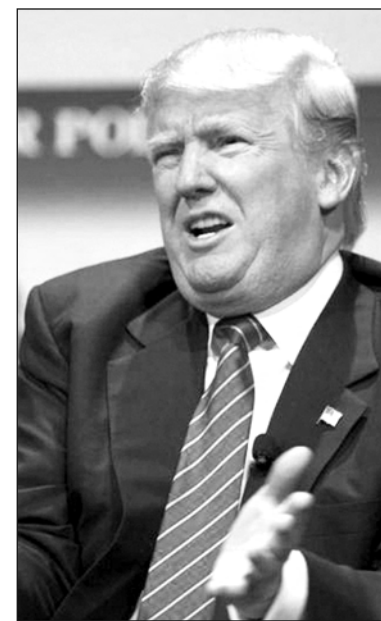
De veghe în lanul de cultură

Mădălina Cocea

înțeles că astfel de glume nu erau deloc amuzante și că, spunându-le, nu făceam decât să perpetuez o atitudine generală de ignoranță“. Învățați, dragi politicieni, de la exemplul mult mai apropiat al lui Hillary Clinton, care în decurs de doar câteva luni a trebuit să își toarne cenușă în cap pentru că i-a numit pe numeroșii suporteri ai lui Trump „deplorabili“ și a afirmat fără echivoc că „a făcut o prostie pe care nimic nu o poate justifica“ în scandalul e-mailurilor trimise de pe serverul ei nesecurizat.

Sau și mai bine, mai ales cei care nu-mi sunteți simpatici, învățați de la Trump. Știți ce spune el? Că nu și-a cerut iertare niciodată nici măcar de la Dumnezeu, pentru că în general face lucruri bune. Nu și-a cerut iertare cum trebuie nici acum, după ce a ieșit la iveală înregistrarea în care vorbește despre cum face avansuri sexuale femeilor. A spus

în schimb că „era doar o discuție de vestiar“, ca și cum atitudinea e normală și e doar contextualizată greșit. Da, procedați ca el, vă rog. Pentru că nici eu n-am să-mi cer scuze de la voi la vot.

Puțin despre teatru și mai mult despre o gâlceavă

Doi-zece, probă!

George Onofrei

Am asistat în ultimele zile la un val de reacții și comentarii pe Facebook la o întâmplare cu parfum ieșean. Cumva normal, dat fiind că „povestea“ a fost prezentată în primul rând în social media. Filmulețul cu discuțiile între actorii trupei „Auăleu“ din Timișoara și doi jandarmi ieșeni au făcut ocolul presei centrale, în unele jurnale de știri reușind chiar să „surclaseze“ știrile despre pelerinajul de Sf. Parascheva ce se desfășoară tot la Iași în această perioadă. Când un eveniment devine viral, ca de obicei, apare și radicalismul. Celele de comentarii s-au împărțit în două: susținătorii actorilor și cei ai „bunului-simț“.

Pe 9 octombrie, într-o duminică friguroasă, trupa „Auăleu“ a

susținut, la invitația organizatorilor Festivalului Internațional de Teatru pentru Publicul Tânăr (FITPTI), în Piața Unirii, spectacolul „Huooooo!!!“. Ce s-a întâmplat la finalul reprezentanței se știe de acum, în cauză actorii au fost suspecți de autorități (ca urmare a unor plângeri venite din partea trecătorilor) de lezarea moralei publice și tulburarea liniștii la fel de publice. În urma incidentului (până la urmă nici nu s-au dat amenzi și nici nu a fost urcat vreun artist în dubă), s-au aliniat la startul discuției aprinse pe net vreo trei tabere:

Tabăra care pune totul în cărca Jandarmeriei. Da, ne plac în continuare bancurile cu polițiști și, de ce nu, jandarmi. Garcea sau Dorel populează imaginarul cetățeanului

civil, instituțiile mai au mult de lucru până a șterge o imagine nu foarte măgulitoare pentru organele de ordine (era să scriu și disciplină) din țara noastră. Îl mai avem și pe Marian Godină, dar care își ocupă senatorial locul de „cu o floare nu se face primăvară“ sau „excepția care confirmă regula“. E cât se poate de *easy* să arunci cu roșii în jandarmi, e la îndemână, și eu am făcut-o în primă instanță când am auzit ce prostii pot debita atunci când își dau seama că sunt filmați și, probabil, încearcă să pară mai intelectuali decât sunt pentru când ajung „în fața lui șefu“ când o vedea înregistrarea. Jandarmeria asigura „la fața locului“ securitatea evenimentului și, după câte s-a văzut, a intervenit la sugestia unor cetățeni pudibonzi (și, pesemne, a „hoardelor“ de copii care ar fi trecut din întâmplare în plimbare prin Piața Unirii și ar fi auzit cuvinte cu „P“). Ca de obicei, lucrurile sunt mult mai complexe

decât la „prima mână“: și jandarmii s-au supărat puțin că se spuneau în piesa de teatru *nasoale* despre oamenii în uniformă, și artiștii de la „Auăleu“ și-au etalat din plin „superioritatea intelectuală“ față de „Doreii de la Jandarmerie“. N-avea cum să iasă vreo dispută civilizată din această înțeleasă aparent simbolică. Spun aparent pentru că, în urma sa, nu rămâne neapărat vreo concluzie de stabilit, ci mai mult zgomot decât controversă.

Tabăra celor care duc discuția exclusiv pe tărâm artistic. S-au etalat foarte multe cunoștințe în disputele de la începutul acestei săptămâni, s-a discutat despre diferența dintre autor și personaj, despre verosimil, despre rolul limbajului în cadrul operelor artistice. Frumos, e clar că „estetica *plăce* la toată lumea“ și e bine că stăm *beton* și la partea teoretică. Numai că a duce episodul în cauză pe acest tărâm îmi pare, personal, o complicație inutilă. Am mai trăit și episodul *Evanghelistii* și, privind retrospectiv, în urma acestuia nu s-au clintit nici un pic taberele. Lumea s-a aprins, după care a rămas fiecare la părerea sa, n-a trecut nimeni în urma expunerii

de argumente din vreo imaginară tabără în cealaltă. Din păcate, în spațiul nostru moldovean toate disputele izvorâte din înclăstarea zonei artistice cu „marele public“ au sfârșit la cimitirul de gâlcevi.

Tabăra celor care suferă că iar are de suferit imaginea Iașului. În mijlocul acestora mai are puțin și se pogoară Duhul blând și bun al lui Dan Puric. Pentru un oraș care, din păcate, nu constituie încă o comunitate, ci este la stadiul de sumă de comunități care nu comunică în vreun fel în mod real între ele, atunci când apar discuții despre identitatea locurilor și PR-ul urbei la nivel național, discuțiile acestea au o trăsătură foarte înduioșătoare. Vestea bună este că, în mare parte, Iașul le este atât de indiferent comunităților de prin alte părți ale României, încât ne-am putea pune pe treabă și construi de la zero o imagine. Nu prea avem nevoie de rebranding, putem începe povestea de succes, nu ne oprește absolut nimeni, iar loc pe piață încă mai există. Ba, foarte posibil, și toate poveștile noastre de insucces ar putea fi inteligent *marketate* și spune o poveste frumoasă.

În culisele lui Crimson King

Pe 10 octombrie 1969, formația britanică King Crimson debuta cu *In the Court of the Crimson King*, prilej pentru publicația „Team Rock“ de a dezvălui câte ceva din culisele realizării acestei capodopere, împreună cu doi dintre membrii originali, Ian MacDonald și poetul Peter Sinfield.

In the Court of the Crimson King este considerat de foarte mulți primul disc adevărat de rock progresiv (și unul dintre cele mai influente), primul album care a marcat momentul în care rockul s-a îndepărtat de influențele bluesului și a început să combine elemente de jazz și muzică clasică.

În 1969, cei cinci membri ai trupei – Robert Fripp (chitară), Michael Giles (tobe/percuție), Greg Lake (bas/voce), Ian MacDonald (clape/saxofon/flaut) și Peter Sinfield (versuri) – erau muzicieni trecuți de 20 de ani care încercau să-și facă un drum propriu în peisajul muzical al epocii.

Adunați din diverse trupe fără prea mare succes, membrii King

Crimson avea alte ambiții decât alte formații. „Cu toții eram puțin nebuni“, afirmă Peter Sinfield într-un interviu din 2011. „Puțin nebuni, nu cu totul, dar cu siguranță excentrici. E valabil pentru toți membrii King Crimson. Dar exact acest lucru ne-a creat muzica, frustrările și excentricitățile, dorința de a face ceva la fel de bun ca Beatles, ceva care să fie interesant, să fie neobișnuit, să aibă interesul armonic al jazzului, dar cu

rockul subliniind anumite trăiri“. Numele trupei a fost ales tot de Peter Sinfield, după titlul unei prime piese compuse de ei. „Simțeam că trebuie să fie ceva puternic“, spune Sinfield în același interviu. „Regele Stacojiu nu este Diavolul, nu este Belzebut, dar este un nume arogant, are ceva întunecat și gotic.“

„Am înregistrat primul album în 11 zile, un interval foarte scurt chiar și azi“, își amintește Ian

McDonald. Prima piesă a discului, *21st Century Schizoid Man*, a fost de fapt ultima înregistrată, spune MacDonald, „și îmi place să explic oamenilor că am înregistrat-o dintr-o bucată“. Versurile au fost scrise de Sinfield lângă cimitirul din Fulham Palace Road. „O piesă mândioasă, un cântec modern și mândios. Stiam că trebuie să spun ceva cu el, dar nu aveam atât de multe cuvinte pe care să le pot folosi.“

A doua piesă a discului, *I Talk to The Wind*, a fost și a doua înregistrată, în vreme ce a treia melodie, *Epitaph*, a pornit de la un poem scris de Sinfield pentru trupa sa, după care ceilalți membri King Crimson s-au chinuit să compună muzica.

A patra piesă, *Moonchild*, a fost scrisă pentru că trupa avea prea puțin material pentru a umple partea B a albumului și nu doreau să facă un cover după o piesă a unei alte trupe.

Ultima piesă, capodopera epică *The Court of the Crimson King*, a fost de fapt prima melodie care a fost înregistrată în studio, pe 16 iulie 1969. „E greu de crezut că, de fapt, la origine a fost un cântec în stilul lui Bob Dylan, dacă vă puteți închipui așa ceva“, spune Peter Sinfield.

„Ian a luat piesa și a rescris-o, dar a studiat armonia și orchestrația și s-a lăsat influențat nu de Beatles, ci de Stravinski și de Mahler. Până la urmă, piesa ne-a luat ceva timp pentru a o finisa.“

În cele din urmă, primul album King Crimson a impus imediat un standard, nu doar pentru viitoarele albume ale formației, ci și pentru trupele care au dorit să meargă în direcția deschisă de ei.

Suplimentul lui Jup

De Crăciun, cel mai mare Celebrity Chef va fi Salvador Dali

Asta cel puțin în vestul Europei, unde va fi republicată, pentru prima oară după patru decenii, o carte de rețete speciale (și erotice) concepute de faimosul artist suprarealist.

Numită *Les diners de Gala*, cartea a apărut prima oară în 1973. Conținea 136 de rețete culinare compilate de către pictor și de către soția acestuia și era împărțită în 12 capitole cu titluri de genul *Cele mai mari indispoziții liliputane (carne)* sau *Atavismul dezoxiribonucleic (legume)*. Cartea este ilustrată cu desene de Dali și fotografiile ale pictorului pozând lângă mese pregătite pentru banchete somptuoase. Un al zecea capitol poartă titlul de „Cele «o mănânc pe Gala»“ și are ca subiect afrodisiacele.

„Bucătari celebri și entuziaști ai artei știau de ani buni de această carte, dar, cum au supraviețuit numai 400 de exemplare din original, volumul nu era decât la îndemâna unui grup restrâns de colecționari bogați. Republicând-o, sperăm să o aducem în bucătăriile de azi“, a explicat purtătoarea de cuvânt a editurii Taschen. „Doar răsfoind-o, oricine poate înțelege imediat ce artifact cultural este această

carte: rețete de la cei mai mari bucătari francezi, rețete care sunt servite și astăzi, ilustrații foarte frumoase, realizate special pentru această carte, și rețete pe care oamenii le vor aprecia doar citindu-le sau pe care, dacă au curaj, se vor lăsa provocați să le încerce în bucătărie.“

Deja mulți specialiști se așteaptă ca *Les diners de Gala* să fie un mare succes de librărie. Deja pe Amazon UK cartea este pe primul loc la bestsellere în secțiunea „entertaining and holiday cooking“.

Cum se vede istoria la televizorul lui Putin

Vladimir Putin și Nursultan Nazarbaev, președintele Kazahstanului, au vizionat împreună filmul *Dvadțat vosem gvardeitev divinii Panfilova (Cei 28 de ostași ai lui Pamfilov)*, producție bazată pe un fapt istoric „cel puțin dubios”, după cum scrie „The Guardian”.

Filmul vorbește despre un incident din timpul celui de-al Doilea Război Mondial, când un grup de soldați sovietici ar fi distrus o întreagă coloană de tancuri germane, în timpul asediului Moscovei.

Deși soldații au fost declarați eroi ai Uniunii Sovietice, anchetele ulterioare au ajuns la concluzia că această faptă de arme a fost cel puțin exagerată, dacă nu complet inventată. Un raport din 1948, care aruncă în aer întreaga legendă, a fost făcut public de arhivele de stat în 2015, după ce producția filmului *Cei 28 de ostași ai lui Pamfilov* începuse deja, provocând o reacție aspră din partea regizorului.

„Să distrugi momentele de eroism național este un gest care poate fi făcut numai cu scopul de a slăbi fundațiile morale ale poporului. Nu te poți gândi la un alt motiv onorabil”, s-a enervat regizorul Andrei Șalopa, într-un interviu în „Moscow Times”.

Regizorul pare a fi pe aceeași lungime de undă cu Vladimir Putin, care, asistând la premieră, transformă un alt film rus din ul-

timii ani în armă de propagandă politică în încercarea sa de „restaurare a mândriei naționale”. Iar faptul că Putin și Nazarbaev au urmărit împreună filmul a avut scopul de a transmite mesajul că Rusia și Kazahstanul mențin legăturile prietenești din era sovietică, în ciuda tensiunilor din alte părți ale fostei URSS.

Vorbind despre nevoia de a contra „falsificarea sau rescrierea istoriei”, Putin a ordonat în februarie 2013 ca în școli să fie folosit un manual unic, ce oferă o versiune standardizată a istoriei ruse. În același an a fost lansat postul de stat History TV, amintește BBC. Suporterii lui Putin spun că este nevoie de un asemenea canon istoric pentru a ține laolaltă un stat atât de mare, dar criticii sunt de părere că președintele rus nu vrea decât să impună o viziune oficială asupra trecutului.

Astfel, de exemplu, orice discuție publică despre al Doilea Război Mondial în Rusia poate fi amendată conform unei legi controversate din 2014, care condam-

nă „reabilitarea nazismului”. În baza legii, Vladimir Luzghin, un blogger din Urali, a primit o amendă de 200.000 de ruble pentru postarea unui articol pe rețeaua de socializare VK. Luzghin a fost acuzat că „a falsificat istoria” afirmând că „naziștii și comuniștii au atacat împreună Polonia, dezlănțuind al Doilea Război Mondial, sau, cu alte cuvinte, comunismul și nazismul au colaborat cinstit”.

De asemenea, în iunie anul trecut, după ce Serghei Mironenko, șeful Arhivei de Stat Ruse, a declarat povestea ce stă la baza filmului *Cei 28 de ostași ai lui Pamfilov* drept un mit sovietic (invocând ancheta oficială sovietică din 1948), a primit imediat o replică usturătoare din partea ministrului Culturii, Vladimir Medinski.

În martie anul acesta, Mironenko a fost dat afară din post. „Chiar dacă toată povestea a fost inventată, nimeni nu trebuie să atace această legendă sacră. Cei care fac asta sunt niște gunoaie!”, a fulminat ministrul Culturii din Rusia.

PE SCURT

■ Fără să aștepte ca HBO să anunțe oficial un al doilea sezon din serialul *Westworld*, creatorul și scenaristul seriei, Jonathan Nolan, a început deja să lucreze împreună cu soția sa, Lisa Joy. „În acest moment punem bazele sezonului al doilea. Problema este că, deseori, când mă pun pe scris, mă opresc greu”, a mărturisit amuzat Nolan, la convenția New York Comic Con.

■ Deși inițial Daniel Craig a spus că nu mai vrea să audă de James Bond, între timp actorul britanic s-a mai înmuiat. „Îmi place jobul ăsta, Bond este cel mai bun din lume. Câtă vreme o să-mi placă, o să-l fac”, a declarat Craig, negând zvonul că ar fi primit 150 de milioane de dolari pentru alte două filme din serie.

■ După ce l-a atacat violent pe Donald Trump într-un clip video dat publicității sâmbăta trecută, Robert De Niro s-a pomenit criticat pe Twitter de colegul său, actorul Jon Voight, care l-a apărat pe Trump și s-a declarat „rușinat” de atitudinea lui De Niro. „Voight este un om bun, dar un visător”, a comentat De Niro, îndemându-i pe americani să voteze contra lui Trump: „Hai să nu câștigăm la mustață, hai să fim siguri că-l zdrobim la vot, fiindcă Trump reprezintă atât de multe lucruri groaznice”.

■ „Cred că ignoranța este una dintre cele mai mari amenințări la adresa omenirii, ideea că putem rezolva probleme complexe prin soluții simpliste”, a declarat Tom Hanks, aflat la Florența pentru promovarea ultimului său film, *Inferno*, bazat pe romanul lui Dan Brown. „Gândiți-vă doar la ce s-a întâmplat în Orientul Mijlociu. Sau la deciziile pe care noi, americanii, trebuie să le luăm odată la patru ani”.

■ Cercetătorii de la Arhivele Naționale de Film din Cehia au dat peste o copie a unui film realizat de Georges Méliès, film considerat pierdut. Intitulat *Meciul prestidigitatorilor* și având o durată de numai două minute, filmul a fost realizat în 1904.

Suplimentul DE CULTURĂ

Marcă înregistrată – Editura Polirom și „Ziarul de Iași”. Proiect realizat de Editura Polirom în colaborare cu „Ziarul de Iași”. Se distribuie gratuit împreună cu „Ziarul de Iași”.

Adresă: Iași, B-dul Carol I, nr. 4, etaj 4, CP 266, tel. 0232/ 214.100, 0232/ 214111, fax: 0232/ 214111

Senior editor:
Lucian Dan Teodorovici

Redactor-șef:
George Onofrei

Editor:
Anca Baraboi

Redactor:
Radu Cucuteanu

DTP:
Adina Ciocoiu

Rubrici permanente:

Bobi (Fără zahăr), Mădălina Cocea, Dragoș Cojocaru, Andrei Crăciun, Florin Ghețu, Radu Pavel Gheo, Florin Lăzărescu, George Onofrei

Carte:
Doris Mironescu, Eli Bădică, Codruț Constantinescu, Marius Miheț, Cristian Teodorescu, Bogdan-Alexandru Stănescu, Alina Purcaru

Muzică: Victor Eskenasy, Dumitru Ungureanu

Film: Iulia Blaga

Teatru: Oltița Cîntec

Caricatură:
Lucian Amarii (Jup)

Grafică:

Ion Barbu

Actualitate:
Răzvan Chiruță, Cătălin Hopulele, Ioan Stoleru

Publicitate: tel. 0232/ 252294

Distribuție: Mihai Sârbu, tel. 0232/ 271333. Media Distribution S.R.L., tel. 0232/ 216112

Abonamente: tel. 0232/214100

Tarif de abonament: 45 lei pentru 3 luni; 91 lei pentru 6 luni; 182 lei pentru 12 luni. Prețurile includ și tarifele postale.

„Suplimentul de cultură” este tipărit cu sprijinul Adevărul Holding

Responsabilitatea juridică pentru conținutul articolului îi aparține autorului » Manuscrisele primite la redacție nu se înapoiază

Pagini realizate de Dragoș Cojocaru

Discreție

Două lozuri, al doilea lungmetraj regizat de Paul Negoescu aproape fără să vrea – la propunerea școlii de cinema Actoriedefilm.ro, ca film de absolvență pentru cursanții săi –, e genul de film fără pretenții care poate ajunge neprogramat în zone mai discrete decât și-a propus. Faptul că regizorul spunea într-un interviu din „Ziarul Metropolis” că lipsa de pretenții e, poate, cea mai mare calitate a lui nu mi se pare deloc un fel de scuză.

Negoescu e destul de lucid ca să-și dea seama ce i-a ieșit și ce nu. Faptul că nu promite marea cu sarea, această modestie asumată, care pleacă de la povestea (adaptare vagă după *Două loturi* de Caragiale) unor personaje mărunte și de la universul provinciei românești de azi, altfel decât în *Las Fierbinți*, dar rimând cu alte provincii și destine mărunte din filmele unor cineaști ca Aki Kaurismäki, Gustave Kervern și Benoît Delépine, și terminând cu stilistica unui film de mică respirație, este deja o calitate. Mai ales într-o epocă în care suntem îndemnați să ieșim în evidență cu orice preț. (Vezi, de pildă, tușele cromatice

Film

Iulia Blaga

care te trimite aproape automat la Kaurismäki.)

Aventurile celor trei prieteni dintr-un orașel neprecizat, Dinel (Dorian Boguță), Sile (Dragoș Bucur) și Pompiliu (Alexandru Papadopol) încep să capete conturul dorit când Negoescu și DoP-ul Ana Drăghici încep să le contextualizeze, încadrându-le cu niște cadre statice însoțite de acorduri vâratice de chitară. Acestea dau și senzația de loc-in-care-nu-se-întâmplă-nimic, dar creează și contrapunctul necesar ritmului filmului. În ciuda aerului de film de public (orice ar vrea să însemne asta), *Două lozuri* e un film realizat nu doar de niște profesioniști, ci de niște oameni cu viziune. *Două lozuri* are stil, nu e un film încropit din niște textile de la Ikea și trei scaune de plastic. Mălina Ionescu, autoarea scenografiei și costumelor, reușește să recreeze un spațiu autentic și să definească mediul în care trăiesc și personajele prin haine, fără să-ți vâre nimic în ochi. Un Pompiliu fără pantaloni negri de stofă și ciorapi în sandale n-ar mai fi fost Pompiliu. Negoescu și echipa de producție – cei trei protagoniști sunt și producători prin Actoriedefilm.ro – armonizează inspirat palierele. Am văzut filmul fără să fi știut că

mare parte din actori sunt neprofesioniști, cursanți de la Actoriedefilm.ro, și mi-am spus: „Ce idee bună a avut Negoescu să folosească atâția neprofesioniști și actori necunoscuți care arată chiar ca de acolo”. Pentru un film despre niște destine mărunte, aceasta e, poate, bomba secretă.

Ce mi-a plăcut mai puțin la film e că nu am râs prea mult. Există o scenă antologică de umor absurd, foarte bine dozată ca timp

și interpretare, dar am avut de multe ori senzația că cei trei protagoniști sunt de multe ori luați de val, că, fiind prieteni și colegi, au marșat uneori și au improvizat mai mult peste scenariu, iar Negoescu n-a avut inimă să lase deoparte dublele mai groase sau să fileze la montaj. Dacă Papadopol și Bucur continuă într-un fel genul de personaje din seria *Love Building*, surpriza e să-l vezi pe Boguță în rolul unui bărbat naiv

și fraier, pe care îl umanizează foarte bine.

Altfel, *Două lozuri* mi-a plăcut mai mult decât celelalte două lungmetraje produse de Actoriedefilm.ro. Mi se pare mai personal, mai elegant, mai film (*sic!*). E o poveste simplă, spusă fără pretenții, dar cu multă grijă, de niște oameni care știu cinema.

***Două lozuri*, de Paul Negoescu.
Cu: Dorian Boguță, Dragoș Bucur,
Alexandru Papadopol, Codin Maticiu**

Cu și despre răbdare

**Voi n-ați întrebat
FĂRĂ ZAHĂR vă răspunde**

Bobi

— Fato, îți vine să crezi că am stat trei sferturi de oră la coadă ca să-mi plătesc impozitul?

— Te cred, că și eu am stat. Niște nesimțiți. De parcă nu ar fi vorba de banii noștri.

— Da, tocmai de asta m-am și enervat. Chiar i-am zis cocoanei de la ghișeu: măi, dar eu, pe banii mei munciți, care trebuie să vi-i dau vouă și naiba știe ce faceți cu ei, să mai stau și la coadă?

— Bine i-ai zis! Eu aș fi luat-o de cap, jur. Stați și beți cafele și lumea pierde câte un ceas la coadă. Pe bune, contribuabilul ar trebui primit pe covorul roșu, că noi dăm banii la buget.

— Măi, și aveam și zacusca pe foc. I-am zis lui al meu să mestece, dar nu poți avea bază. Două minute de neatenție și se afumă un ceain întreg. Și banii pe legume cine mi-i dă înapoi, statul?

— Vezi să nu,ăștia sunt în stare să îți pună impozit și pe zacuscă. Dar stai să vezi ce am pățit eu la medicul de familie, am crezut că plesnește ceva în mine. Mă simțeam slăbită și am zis să iau și eu o rețetă de calciu și să îmi verific tensiunea. Și după o oră și un sfert de stat la coadă mai eram eu și o fetișoară cu un copil în brațe. Și iese asistenta, se uită la noi și o

cheamă pe aia în cabinet. Că cică avea copilul oreion. Adică ce, eu cu lipsa de calciu sunt mai fraieră? Și dă-i! Dudaie, stau ca proasta aici? Apoi către mama nesimțită: ce nu i-ai pus, proasto, niște coji de ceapă după urechi? Vii și ocupi un scaun aici degeaba.

— Eu nu o lăsam să intre. Respectă, dom'le, vârsta omului. Ah, dacă eram acolo și stăteam cât ai spus?

— O oră și un sfert, de la trei la patru și cînșpe.

— Da, aș fi înnebunit cu nervii. Nu știu dacă mi se trage de la cozile de pe vremea comunistă, dar efectiv am devenit alergică. Ar trebui să se dea o lege, dacă stai mai mult de un sfert de oră la coadă, să nu mai plătești impozit

doi ani. Sau doctorul să-ți achite integral rețeta.

— Hi hi, la fel să fie și cu factura de curent. Că cel mic al meu stă toată noaptea pe jocuri și mi se învârtte controlul ca elicopterul.

— Absolut, să fie valabil peste tot. Unde-i lege nu-i tocmeală. Să-i mai vād atunci cum își beau cafelele pe timpul nostru.

— Îți dai seama că s-ar mișca precum titirezul. Dar na, cine să facă ordine în țara asta?

— Așa este, suntem luați de proști. Deh, bun, rău, mergem înainte. Tu când ai ajuns aici?

— Aseară pe la zece. Tu?

— Pe la zece jumate. Dar vād că se mișcă bine.

— Așa zic și eu, în maxim opt ore ne vine rândul. E mai nasol că plouă. Sarmale ai prins?

